

XII LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE IM. M. SKŁODOWSKIEJ-CURIE W POZNANIU

PROGRAM WYCHOWAWCZO- PROFILAKTYCZNY

ROK SZKOLNY 2022/2023

I. WSTĘP:

Podstawowe założenia programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły.

Celem wychowania realizowanego w szkole są działania wychowawczo – profilaktyczne adekwatne do fazy rozwojowej, w której znajduje się uczeń. Obejmują one cztery sfery: fizyczną, psychiczną (w tym między innymi emocjonalną i intelektualną), społeczną oraz aksjologiczną. Program opiera się na założeniach filozoficznych, psychologicznych i dydaktycznych zawartych między innymi w Konstytucji RP, Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, Konwencji o prawach dziecka, a ponadto na dobrej praktyce pedagogicznej. Wszystkie wyżej wymienione źródła mogą i powinny gwarantować właściwą przedmiotowość procesu wychowawczego.

Program zbudowany jest w oparciu o standardy przyjęte w literaturze przedmiotu. Jego specyfika wymaga uwzględnienia wiedzy oraz umiejętności opisanych w programach nauczania, obowiązujących w szkolnictwie polskim. Program zawiera cele wychowawcze oraz zadania z nich wynikające. Przedstawia sposób realizacji, osiągnięcia, efekty oraz osoby odpowiedzialne za planowane działania.

Wychowanie obejmuje całe – bliższe i dalsze – środowisko, w którym żyje człowiek: dom rodzinny, szkołę, pracę, miejsca rozrywki, przestrzeń medialną itd. Każde z tych środowisk intensywnie oddziałuje na niego i stwarza możliwości dynamicznego współdziałania, a to współdziałanie jest jednocześnie wychowaniem. Ze względu na dydaktyczno-wychowawczy charakter programu miejscem, w którym proponuje się jego realizację, jest szkoła. Natomiast przestrzeń oddziaływania będzie rozszerzona na wszystkie wspomniane sfery życia i działalność ucznia-licealisty. Szkoła jako jeden z głównych „wychowawców” powinna organizować z innymi podmiotami wychowawczymi odpowiednie pola oddziaływań, zachowując swoje kompetencje i odpowiedzialność.

WYCHOWANIE

Niczego w życiu nie należy się bać, należy to tylko zrozumieć.

M. Skłodowska-Curie

Stan myśli pedagogicznej zależny jest stale od wykładnika relacji wychowanie – wychowywać. Odnosi się ona do całościowego rozwoju człowieka, działań pedagogicznych oraz wyników dzięki nim osiągniętych. Liczne próby ustalenia definicji różnią się między sobą zasadniczo zwróceniem większej uwagi albo na produkt (cele wychowawcze), albo na proces działań wychowawczych (metody). Gdy zaś w przeważającym stopniu uwaga skoncentruje się na oddziaływaniu, sterowaniu, kształtowaniu procesu wychowawczego, chodzi wówczas o właściwe podejście wychowawcy do wychowanka. Odnosi się to do sytuacji, w której dorośli chcą czy też muszą nauczyć czegoś młodego człowieka, pokazać mu coś, wpłynąć na niego albo go wesprzeć. Działania pedagogiczne mają do spełnienia funkcję społeczną i indywidualną. Dla wychowawcy pozostaje w tym momencie pytanie, w jaki sposób można ją najlepiej wypełnić. W obrębie różnych pól pracy zadanie to zostaje podzielone na wiele podzakresów i podfunkcji. Zatem dla wychowawcy jego zawodowe działanie rozpoczyna się od zwykłego przebywania z uczniem, podobnie jak ma to miejsce w rodzinie.

Wychowanie jest procesem socjalnym, zachodzącym pomiędzy poszczególnymi ludźmi. Dlatego też rodzice i dzieci, wychowawcy i wychowankowie, nauczyciele i uczniowie są powiązani ze sobą siecią wielostronnych zależności. Sprawą istotną jest tutaj nie indywidualny sposób postępowania czy działania, lecz określona postawa. Wychowawcy powinni pracować nad młodym człowiekiem i razem z nim. Ich zadaniem jest cierpliwe i wytrwałe, a zarazem dyskretne niesienie pomocy wychowankom w chwili, gdy potrzebują oni przewodnika, by wybrać i zdecydować, kim być, co robić, jaką postawę zająć w społeczeństwie i na podstawie jakich wartości budować swe istnienie i dzieje.

Młodzież reprezentuje przyszłość, a przyszłość świata jest związana z jego humanizacją i poszukiwaniem więzi. Młodość jest bogactwem człowieka, okresem szczególnie intensywnego odkrywania swojego ja, zdolności i możliwości drzemiących w konkretnym, jednym i niepowtarzalnym ludzkim istnieniu. Na tym właśnie polega bogactwo człowieka: na możliwości odkrywania, planowania, dokonywania wyborów, przewidywania i samodzielnego podejmowania decyzji, znaczących dla dalszych losów jego samego i innych.

Działalność wychowawcza w szkole i placówce polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganiu ucznia w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości.

1. Działalność wychowawcza obejmuje w szczególności:

- a. współpracę z rodzicami lub opiekunami uczniów w celu budowania postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia,
- b. kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie stanowi jedną z najważniejszych wartości w życiu,
- c. wzmacnianie wśród uczniów i wychowanków więzi ze szkołą oraz społecznością lokalną,
- d. kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole lub placówce, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów z nauczycielami, wychowanków z wychowawcami, a także nauczycieli i wychowawców z rodzicami lub opiekunami, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami,
- e. doskonalenie umiejętności nauczycieli i wychowawców w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami, ich rodzicami lub opiekunami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów,
- f. rozwijanie i wspieranie działalności wolontarystycznej.

Działalność edukacyjna w szkole polega na stałym poszerzaniu i ugruntowywaniu wiedzy i umiejętności u uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców z zakresu promocji zdrowia i zdrowego stylu życia.

2. Działalność edukacyjna obejmuje w szczególności:

- a. poszerzenie wiedzy rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży,
- b. rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach,

- c. rozwijanie i wzmocnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów,
- d. kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji,
- e. kształtowanie krytycznego myślenia, wspomaganie uczniów i wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.

Działalność informacyjna w szkole polega na dostarczaniu rzetelnych i aktualnych informacji, dostosowanych do wieku oraz możliwości psychofizycznych odbiorców, na temat zagrożeń i rozwiązywania problemów związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych skierowanych do uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów, a także nauczycieli i wychowawców oraz innych pracowników szkoły.

3. Działalność informacyjna obejmuje w szczególności:

- a. dostarczanie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom lub opiekunom na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczo-profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
- b. udostępnianie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów, ich rodziców lub opiekunów w przypadku używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
- c. przekazywanie informacji uczniom, ich rodzicom lub opiekunom oraz nauczycielom i wychowawcom na temat konsekwencji prawnych związanych z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. O przeciwdziałaniu narkomanii.

II. PROFILAKTYKA.

Profilaktyka to działania zmierzające do ochrony młodzieży przed zagrożeniami, zapewnienia jej bezpieczeństwa. Żeby tak się stało, nasi uczniowie muszą otrzymać pomoc w postaci wiedzy na temat tego, co jest szkodliwe dla zdrowia, oraz postępowania w sytuacjach, które mogą zagrażać zdrowiu i życiu

Badanie potrzeb naszych licealistów pozwala stwierdzić, że chcą oni spędzać czas w przyjaznym środowisku szkolnym. Pragną, by ich młodości, zdrowia i życia nie zniszczyły nałogi czy agresja. Celem szkoły jest nauczenie ich tego, by umieli wybrać zdrowy styl życia, potrafili odmówić, gdy ktoś proponuje im środki odurzające, tytoń czy alkohol oraz w mądry sposób byli w stanie przeciwstawić się agresji. Istotne jest, by uczniowie naszej szkoły stali się odpowiedzialni za swoje życie i zdrowie, potrafili wybrać to, co jest dla nich dobre.

Zaangażowanie rodziców w działania wspierające zdrowie psychiczne i fizyczne naszych uczniów jest niezwykle istotne. To właśnie dzięki wspólnym celom i współpracy z rodzicami oraz uczniami możliwa staje się skuteczna realizacja założeń programu profilaktyki szkolnej.

1. Podstawy działalności profilaktycznej:

Profilaktyka w szkole realizowana jest jako kompleksowa interwencja kompensująca niedostatki wychowania i deficyty dojrzałości, obejmująca równoległe trzy nurty działania:

- a. wspomaganie człowieka w różnym wieku w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu,
- b. ograniczanie i likwidowanie czynników ryzyka, które zaburzają prawidłowy rozwój i dezorganizują zdrowy styl życia,
- c. inicjowanie i wzmacnianie czynników chroniących, które sprzyjają prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.

Działalność profilaktyczna w szkole i placówce polega na realizowaniu działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej.

2. Działalność profilaktyczna obejmuje:

- a. w przypadku profilaktyki uniwersalnej - wspieranie wszystkich uczniów i wychowanków w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia

oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych, niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,

- b. w przypadku profilaktyki selektywnej - wspieranie uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na rozwój zachowań ryzykownych,
- c. w przypadku profilaktyki wskazującej - wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia.

3. Diagnozowanie potrzeb i problemów uczniów.

Do oceny zagrożeń nauczyciele mogą wykorzystać następujące narzędzia diagnostyczne (techniki i metody badawcze):

- a. ankieta,
- b. rozmowa indywidualna,
- c. wywiad,
- d. obserwacja,
- e. analiza osiągnięć szkolnych,
- f. analiza dokumentacji uczestnictwa w realizowanych dotychczas programach profilaktycznych w szkole i poza nią,
- g. analiza dokumentacji dotycząca interwencji profilaktyczno-wychowawczej,
- h. analiza dokumentacji szkolnej.

4. Czynniki chroniące.

Przez czynniki chroniące należy rozumieć indywidualne cechy i zachowania uczniów lub wychowanków, cechy środowiska społecznego i efekty ich wzajemnego oddziaływania, których występowanie wzmacnia ogólny potencjał zdrowotny ucznia lub wychowanka i zwiększa jego odporność na działanie czynników ryzyka. Do klasycznych czynników chroniących i budujących odporność zaliczamy:

- a. środowisko rodzinne - jako najważniejszy ze wszystkich czynników wpływających na prawidłowy rozwój psychospołeczny człowieka,
- b. otoczenie społeczne, pozarodzinne - uczeń czerpie wsparcie z otoczenia społecznego - szkoły, środowiska lokalnego lub osób, które są mu bliskie, np. rówieśników; troska ze strony innych osób spoza rodziny zwiększa u ucznia odporność i niepodatność na sytuacje zagrażające; **szczególnie ważna jest tutaj rola nauczyciela**; jak pokazują badania, z perspektywy nastolatka nauczyciel jest oceniany jako bardziej obiektywny od rodziców, toteż jego opinie mają wielki wpływ na formującą się osobowość ucznia (samoocenę, emocje, obraz świata); relacje nauczyciela z uczniem mogą decydować o pozycji socjometrycznej ucznia, mają wpływ na procesy i role grupowe w klasie; wsparcie ze strony nauczyciela może rekompensować brak wsparcia ze strony rodziców i rówieśników,
- c. środowisko rówieśnicze - kontakty z rówieśnikami akceptującymi normy społeczne, z aspiracjami edukacyjnymi, prospołecznymi to kolejne źródło wsparcia dla ucznia zagrożonego,
- d. cechy osobowości - pozytywne podejście do problemów życiowych i szukanie konstruktywnych rozwiązań pozwalają w optymalny sposób radzić sobie emocjonalnie z ryzykownymi doświadczeniami,
- e. pasja - zamiłowanie do czegoś jest czynnikiem chroniącym zdrowie psychiczne, umożliwia czerpanie inspiracji, konstruktywne spędzanie czasu wolnego i pozytywne zaistnienie w społeczności (jako pasjonat), rozwija kompetencje kluczowe, umożliwia doświadczanie pozytywnych emocji, pomaga podejmować decyzje edukacyjne i zawodowe.

5. Czynniki ryzyka

Przy diagnozie trzeba zwrócić szczególną uwagę na czynniki ryzyka, przez co należy rozumieć indywidualne cechy i zachowania uczniów lub wychowanków, cechy środowiska społecznego i efekty ich wzajemnego oddziaływania, które wiążą się z wysokim prawdopodobieństwem wystąpienia zachowań ryzykownych, stanowiących zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, zdrowia, bezpieczeństwa lub funkcjonowania społecznego.

6. Strategie działań profilaktycznych:

a. Strategie informacyjne

Celem jest dostarczenie adekwatnych informacji na temat skutków zachowań ryzykownych i tym samym umożliwienie dokonywania racjonalnych wyborów. U podstaw tej strategii leży przekonanie, że ludzie, zwłaszcza młodzi, zachowują się ryzykownie, ponieważ zbyt mało wiedzą o mechanizmach i następstwach takich zachowań. W związku z tym dostarczenie informacji o skutkach np. palenia tytoniu, ma spowodować zmianę postaw, a w końcu - niepodejmowanie zachowań ryzykownych.

b. Strategie edukacyjne

Mają pomóc w rozwijaniu ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych (umiejętności nawiązywania kontaktów z ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów, opierania się naciskom ze strony otoczenia itp.). U podstaw tych strategii leży przekonanie, że ludzie, nawet dysponujący odpowiednią wiedzą, podejmują zachowania ryzykowne z powodu braku wielu umiejętności niezbędnych w życiu społecznym. Te deficyty uniemożliwiają im budowanie głębszych, satysfakcjonujących związków z ludźmi, odnoszenie sukcesów, np. zawodowych.

c. Strategie działań alternatywnych

Ich celem jest pomoc w zaspokojeniu ważnych potrzeb (np. sukcesu, przynależności) oraz osiągnięcie satysfakcji życiowej przez stwarzanie możliwości zaangażowania się w działalność pozytywną (artystyczną, społeczną, sportową itp.). U podstaw tych strategii leży założenie, że wielu ludzi nie ma możliwości zrealizowania swej potrzeby aktywności, podniesienia samooceny poprzez osiągnięcie sukcesów, czy też rozwoju zainteresowań. Dotyczy to zwłaszcza dzieci i młodzieży zaniedbanej wychowawczo.

d. Strategie interwencyjne

Celem tych działań jest pomoc osobom mającym trudności w identyfikowaniu i rozwiązywaniu ich problemów oraz wspieranie w sytuacjach kryzysowych. Interwencja obejmuje towarzyszenie ludziom w krytycznych momentach ich życia.

III. MISJA I WIZJA.

Misją szkoły jest:

1. wychowanie człowieka, który ma rozbudowane potrzeby poznawcze umożliwiające samodzielne poznawanie świata, stawianie pytań i rozwiązywanie problemów,
2. stwarzanie warunków do wszechstronnego zdobywania wiedzy i różnorodnych umiejętności,
3. kreowanie człowieka, który posiadał zdolność tworzenia własnego spójnego systemu wartości i jest odpowiedzialny za własne wybory,
4. kształtowanie wrażliwości twórczej - rozbudzenie aktywności zarówno jako odbiorcy sztuki, jak i jej twórcy,
5. wychowanie człowieka wrażliwego na potrzeby innych, świadomego istnienia obok drugiego człowieka,
6. kształtowanie nawyków zdrowego życia, bez nałogów i uzależnień,
7. kreowanie człowieka, który umie planować swój rozwój osobisty - zawodowy, rodzinny, społeczny,
8. przygotowanie młodego człowieka do wejścia w dorosłość - nauczanie odpowiedzialności za własne czyny i decyzje, obrony swoich racji i poglądów,
9. kształcenie postaw proekologicznych.

Wizją szkoły jest:

1. tworzenie azylu bezpieczeństwa i życzliwości w stosunkach pomiędzy uczniami, nauczycielami i rodzicami,
2. współpraca ze środowiskiem lokalnym,
3. przygotowanie młodzieży do przyszłej pracy i uczestniczenia w życiu społecznym,
4. budowanie nowych tradycji szkolnych i pielęgnowanie istniejących,
5. aktywizowanie rodziców do wspólnej pracy wychowawczej, współdziałając i wspierając nauczycieli w pracy,
6. rozwijanie i kształcenie umiejętności oraz zdolności uczniów,
7. propagowanie kultury fizycznej i podnoszenie sprawności fizycznej uczniów poprzez organizowanie wspólnych imprez turystycznych, rekreacyjnych i sportowych,
8. kształtowanie wzorców postępowania i kultury osobistej wśród uczniów,
9. tworzenie odpowiedniej atmosfery pracy grona pedagogicznego.

IV. SYLWETKA ABSOLWENTA.

Absolwent naszej szkoły jest:

1. wyposażony w system wartości, którego istotny element stanowi szacunek dla siebie i drugiego człowieka, umiłowanie Ojczyzny, poczucie tożsamości narodowej, rozumienie i poszanowanie kultury innych narodowości,
2. przekonany o sensie własnego życia i życia innych,
3. przygotowany do świadomego i odpowiedzialnego podejmowania decyzji,
4. przygotowany do zgodnego współżycia w społeczeństwie, w warunkach demokracji,
5. przygotowany do nieustannego doskonalenia i kształtowania własnego charakteru,
6. przygotowany do krytycznego odbioru przekazów medialnych,
7. świadomy, że praca pozwala realizować wyznaczone cele życiowe,
8. świadomy, że kultura osobista to podstawa życia społecznego,
9. wyposażony w umiejętności i kompetencje takie jak: planowanie, organizowanie i ocenianie własnego uczenia się, skuteczne porozumiewanie się w różnych sytuacjach, efektywne współdziałanie w zespole, rozwiązywanie problemów w twórczy sposób,
10. świadomym obywatelem przygotowanym do uczestnictwa w życiu społecznym,
11. człowiekiem akceptującym siebie i swoje słabości, dającym sobie i innym prawo do popełniania błędów.

Uwzględniając poszczególne sfery:

1. **sfera fizyczna** (rozwój biologiczny)
 - dbający o zdrowie własne i innych,
 - świadomy zagrożeń wynikających ze stosowania używek i różnych zachowań ryzykownych,
 - zwracający uwagę na bezpieczeństwo własne i innych,
 - znający zasady udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej,
 - przygotowany do uczestnictwa w kulturze fizycznej;
2. **sfera psychiczna** (rozwój poznawczy i emocjonalny)
 - dążący do zdobywania i pogłębiania swojej wiedzy,
 - nawiązujący pozytywne relacje (zdrowe więzi) z rówieśnikami,
 - postępujący w sposób odpowiedzialny i akceptowany społecznie,

- rozwijający pozytywną, adekwatną, stabilną samoocenę,
- ciekawy świata,
- przygotowany do krytycznego i autonomicznego myślenia;

3. sfera społeczna

- orientujący się w otaczającym go świecie,
- dobrze współpracujący w grupie,
- znający swoje prawa i obowiązki,
- szanujący i chroniący środowisko przyrodnicze,
- przygotowany do pełnienia ról społecznych;

4. sfera aksjologiczna (rozwój moralny i duchowy)

- świadomy konsekwencji własnych zachowań,
- szanujący poglądy i zdanie innych,
- tolerancyjny i empatyczny,
- kultywujący tradycje patriotyczne.

V. UCZESTNICY PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO ORAZ ICH PRAWA I OBOWIĄZKI:

Współodpowiedzialni za wszechstronny rozwój osobowości ucznia są wszyscy uczestnicy programu.

Dyrekcja:

- Monitoruje pracę wychowawców klas w zakresie profilaktyki i wychowania.
- Umożliwia nauczycielom doskonalenie umiejętności wychowawczych i profilaktycznych.
- Jest gwarantem ewaluacji realizowanych programów.

Rodzice:

- Mają prawo do wychowania zgodnie z własnymi przekonaniem, jeśli nie są one w sprzeczności z prawami dziecka i prawami człowieka.
- Znają, akceptują, współtworzą szkolny program wychowawczo – profilaktyczny.
- Zapewniają dzieciom poczucie bezpieczeństwa.

- Aktywnie uczestniczą w życiu szkoły, dzielą się wiedzą, doświadczeniem, pomagają w miarę możliwości.

Wychowawcy klas:

- Dbają o poczucie bezpieczeństwa i akceptacji ucznia w zespole klasowym.
- Koordynują pracę wychowawczo - profilaktyczną w zespole klasowym, w tym dokonują rozpoznania sytuacji rodzinnej i osobistej ucznia.
- Integrują zespół klasowy.
- Współpracują z rodzicami, włączając ich w życie klasy.
- Współpracują z dyrekcją szkoły, psychologiem/pedagogiem, pielęgniarką oraz instytucjami, organizacjami działającymi w obszarze wspierania zdrowia, edukacji, i rozwoju.

Nauczyciele:

- Współpracują z wychowawcami klas w realizacji zadań wychowawczo-profilaktycznych.
- Współpracują z pedagogiem/psychologiem szkolnym.
- Respektują zalecenia zawarte w orzeczeniach i opiniach wydanych przez PPP.
- Inspirują uczniów swoją postawą i działaniami pedagogicznymi do aktywności, samodzielności, rozwijania zdolności i zainteresowań.
- Reagują na przejawy nietolerancji, dyskryminacji i innych negatywnych zachowań.
- Współtworzą atmosferę życzliwości, wsparcia i zrozumienia.

Uczniowie, Samorząd Uczniowski:

- Znają prawa i obowiązki wynikające z roli ucznia, regulaminy szkoły itd.
- Współtworzą społeczność szkolną i wykorzystują prawo do samorządności.
- Organizują różne wydarzenia, imprezy, akcje szkolne.

Wsparcie dla działań wychowawczo - profilaktycznych stanowi współpraca z różnymi instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze wspierania bezpieczeństwa, zdrowia, edukacji, rozwoju młodzieży.

VI. GŁÓWNE CELE WYCHOWAWCZO – PROFILAKTYCZNE.

Realizując proces wychowawczo-profilaktyczny, należy precyzyjnie określić podejmowane działania, aby osiągnąć zamierzony skutek. Młody człowiek, wychowywany przez rodziców przy pomocy szkoły, wychowawcy, środowiska, ma rozpoznać, kim jest i do czego dąży.

W procesie wychowawczym, podjętym świadomie, zawsze występują określone cele. Dąży się do osiągnięcia postulowanych wyników, dąży się do określenia ideału wychowawczego, którym najogólniej jest „dobrze wychowany człowiek”.

Celem nadrzędnym programu jest „osiągnięcie przez ucznia pełni rozwoju osobistego, przebiegającego w sprzyjającym środowisku wychowawczym”. Mówiąc o celu nadrzędnym należy wskazać na wartości takie jak: miłość, wolność, dobro, przyjaźń, sprawiedliwość, piękno, tolerancja. Konieczne jest tutaj spojrzenie na człowieka, uwzględniając wszystkie etapy jego rozwoju: dzieciństwo, wiek młodzieńczy, dojrzałość. Należy mówić o osiągnięciach, celach, czyli wartościach rozpoznawanych, zaakceptowanych i wprowadzanych we własne życie na określonym jego etapie - w tym przypadku w wieku młodzieńczym, wieku licealisty.

Do każdego z wymienionych etapów i aspektów rozwoju osobowości ucznia można wprowadzić tzw. cele szczegółowe oparte na: poszukiwaniu, umiejętnościach, sprawnościach, poznawaniu, zainteresowaniach i aktywności. Każdy człowiek jest inny, niepowtarzalny i wyjątkowy. Został obdarzony różnorodnymi zdolnościami, które mimo że czasami są podobne, to różnią się swoim zakresem i intensywnością. Ta bogata osobowość człowieka skłania do wyszukiwania celów szczegółowych dostosowanych w procesie wychowania do indywidualnych potrzeb. Poszczególne szkoły dysponują własną charakterystykę związaną z realizowanym przesłaniem. Może wynikać ona z tytułu szkoły, jej założyciela, patrona. Przesłanie może dotyczyć profili kształcenia ogólnego. Ministerstwo Edukacji Narodowej cele szczegółowe określa w sposób następujący: „Nauczyciele powinni wybrać takie cele szczegółowe, które w danej szkole jawią się jako szczególnie ważne i zostały wyłonione w wyniku diagnozy pracy szkoły. Szkoła powinna skupić wysiłki na tych wybranych celach”.

VII. UCZNIOWIE CUDZOZIEMSCY W SZKOLE

1. Psychospołeczne skutki uchodźstwa i wpływ migracji na rozwój dziecka

a. Charakterystyka najczęściej spotykanych skutków uchodźstwa

Decyzja o wyjeździe do innego kraju bardzo często podejmowana jest nagle, gdy człowiek „zostaje postawiony pod ścianą”, kiedy nie ma już wyboru i po prostu musi ratować życie swoje i swoich bliskich. Bardzo często:

- jeszcze przed wyjazdem człowiek jest narażony na liczne obciążenia psychiczne i fizyczne
- sama decyzja o opuszczeniu kraju jest ogromnym obciążeniem,
- podczas podróży zdarzają się choroby, kradzieże, szereg trudnych sytuacji, z którymi trzeba sobie umieć szybko i skutecznie poradzić,
- po przybyciu do nowego kraju trudności nie kończą się, a wręcz przeciwnie: migrant, a zwłaszcza uchodźca, najpierw przebywa w przygnębiających warunkach w ośrodku i oczekuje na decyzję, potem — jeśli otrzyma status (a dotyczy to niewielkiej części osób ubiegających się o niego) - musi sam sobie radzić: szukać pracy, mieszkania, szkoły i lekarza dla dzieci. A wszystko to w obcym kraju, wśród obcych ludzi.

Wszystko to sprawia, że doświadczenie uchodźstwa wpływa bardzo mocno na psychologiczne i społeczne funkcjonowanie człowieka.

Oto najczęściej spotykane skutki wymuszonych migracji dla dzieci i ich rodziców:

- **Brak dostępu dzieci do szkół lub pozorny dostęp do szkoły i edukacji** — zakłóca poznawczy i intelektualny rozwój dzieci, a także zaburza ich proces socjalizacji. Edukacja w szkole pełni w życiu uchodźcy ważną rolę w przywracaniu poczucia stabilizacji, przynależności do grupy rówieśniczej oraz rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i społecznego. W zależności od tego, w którym momencie swojego życia młody uchodźca doświadcza migracji, pojawiają się u niego różne deficyty i różne potrzeby. Bardzo często te dzieci i młodzież, nie znajdując akceptacji i wsparcia w szkole, poszukują innych, nieraz niebezpiecznych sposobów na to, aby rozładować swój stres i frustrację towarzyszące kontaktom z nową kulturą.
- **Bariera językowa** — towarzysząca zmianie kraju zamieszkania sprawia, że dzieci, młodzież i dorośli czują się niepewnie w kontaktach z gospodarzami. Niepewność ta często przeradza się w lęk, a ten prowadzi do wycofywania się z kontaktów lub do agresji. Dodatkowo w przypadku młodzieży i osób dorosłych wyraźny brak

kompetencji językowych jest powodem silnej frustracji, ponieważ w związku z niemożliwością skutecznego porozumiewania się tracą oni wpływ na swoją sytuację. Osoby nieposługujące się dobrze danym językiem są ponadto odbierane przez otoczenie jako mniej inteligentne i mniej sprawne społecznie. Dla dzieci uczęszczających do szkół brak znajomości języka polskiego lub jego niewystarczająca znajomość staje się barierą w nawiązywaniu kontaktów, rozwiązywaniu nieporozumień, dalszym uczeniu się i pogłębianiu wiedzy z innych przedmiotów.

- **Luka edukacyjna** — w kraju ogarniętym wojną (działaniami zbrojnymi) wiele dzieci nie ma szans korzystać z edukacji na dobrym poziomie, a niektóre w ogóle nie chodzą do szkoły. Skutkuje to pogłębianiem się luki edukacyjnej, zarówno na poziomie konkretnej wiedzy i umiejętności akademickich, które dzieci mogłyby doskonalić w szkole, jak i samej gotowości i motywacji do uczenia się. Częstym problemem jest brak umiejętności abstrakcyjnego myślenia, posługiwania się symbolami, rozumienia poleceń. Dzieci uchodźcy niejednokrotnie nie widzą wartości i sensu w edukacji, przygotowywaniu się do zajęć, odrabianiu prac domowych, otrzymywaniu dobrych ocen czy promocji do następnej klasy.
- **Poczucie tymczasowości** — spowodowane jest brakiem wiedzy i perspektyw co do swojej najbliższej i dalszej przyszłości. Potęguje ono niechęć uchodźców do nauki i szkoły, jako niedającej w ich ocenie żadnych zauważalnych korzyści. Dla wielu rodzin Polska jest nadal krajem tranzytowym. Mimo uniemożliwiających legalny tranzyt uregulowań prawnych, część z nich decyduje się na dalszą drogę do krajów Europy Zachodniej. Inni traktują pobyt w Polsce jako sposób na przeczekaanie trudnej sytuacji w swoim kraju i są w stałej gotowości do powrotu.
- **Wyuczona bezradność** — to przyjęcie postawy bierności wobec wszelkich codziennych zadań, jakie stają przed uchodźcami. Wynika z przeświadczenia uchodźców, że ich los całkowicie znajduje się w rękach innych, a sami nie mają na nic wpływu i bez względu na to, co będą robić, nie potrafią zmienić swojego położenia. Im dłuższy pobyt w ośrodku dla uchodźców, tym większa wyuczona bezradność. Syndrom ten dotyka przede wszystkim rodziców, ale najstarsze dzieci, które czują już odpowiedzialność za rodzinę, także doświadczają spadku poczucia sprawczości, a co za tym idzie motywacji do działania.
- **Trudności w znalezieniu zatrudnienia** — Ci, którym udało się znaleźć zatrudnienie, pracują na stanowiskach niższych i gorzej opłacanych, niż w krajach rodzinnych. Tego

typu degradacja pod względem statusu społecznego powoduje znaczące obniżenie samooceny i wpływa niekorzystnie na zdrowie psychiczne oraz relacje w rodzinie.

- **Konflikty wewnątrzmażeńskie i międzygeneracyjne** — rodzina stanowi z reguły silny system wsparcia, który pomaga przetrwać najtrudniejszy okres adaptacji do nowej kultury. Jednocześnie często w nowych warunkach pojawia się konflikt międzypokoleniowy, który ma raczej tendencję do nasilania się w nowym środowisku kulturowym. Dzieci zwykle wrastają w nową kulturę szybciej niż dorośli — najczęściej bowiem uczęszczają do szkoły i mają kontakty z rówieśnikami. Kobiety i osoby starsze przechodzą proces akulturacji znacznie wolniej, z uwagi na znacznie większe prawdopodobieństwo izolacji w środowisku domowym. Role rodzinne ulegają degradacji — mężczyźni odpowiedzialni za rodzinę nie są w stanie jej utrzymać i obwiniają się za to. Często to właśnie oni radzą sobie najgorzej z całej rodziny ze skutkami migracji. Ich rola i pozycja znacznie się zmienia: z osoby odpowiedzialnej, decyzyjnej, utrzymującej rodzinę na odpowiednim poziomie finansowym - na biernego odbiorcę rzeczywistości. Kobieta zajmująca się domem i dziećmi pozostaje w swej roli i nie odczuwa tak silnej zmiany. Sytuacja ta jest trudna do zniesienia dla mężczyzn i często powoduje pogłębianie się konfliktów.
- **Syndrom Stresu Pourazowego (PTSD)**- jest to kategoria diagnostyczna obejmująca reakcję człowieka na sytuacje traumatyczne (bolesne i urazowe). Objawy to między innymi: przeżywanie na nowo urazowej sytuacji w natrętnych wspomnieniach i koszmarach sennych, poczucie odrętwienia i przytępienia uczuciowego, chęć odizolowania od innych ludzi. Ponadto występuje również brak reakcji na otoczenie, niezdolność do przeżywania przyjemności, unikanie działań i sytuacji, które mogłyby przypomnieć przeżyty uraz. Może pojawiać się stan nadmiernego pobudzenia z przesadną czujnością, bezsenność lub nadmierna senność, silne stany lękowe, a nawet depresja czy myśli samobójcze. Uchodźcy nierzadko przed wyjazdem doświadczają traumatycznych sytuacji, są świadkami gwałtów czy zabójstw członków rodziny i przyjaciół. Często okazuje się, że kontakt i zaangażowanie rodziców w proces edukacji dziecka jest utrudniony lub niemożliwy ze względu na psychiczną lub fizyczną kondycję rodzica.
- **Żaloba kulturowa** — to cierpienie wywołane wyjazdem z kraju i utratą osób lub rzeczy, które dla uchodźcy były bardzo ważne. Utrata środowiska społeczno-kulturowego kraju rodzinnego jest dla wielu migrantów źródłem silnych i bardzo

trudnych emocji. Wielu z nich, mimo fizycznego funkcjonowania w nowym miejscu, nadal żyje sprawami swojej ojczyzny i bardziej utożsamia się z przeszłością niż przyszłością. Żaloba kulturowa wzmaga niechęć do podejmowania w goszczącym kraju jakichkolwiek wiążących decyzji, np. o podjęciu stałej pracy czy inwestowaniu w edukację dzieci.

- **Syndrom ocalonych** — osoby, które doświadczyły utraty najbliższych osób, przeżywają silną agresję i złość na ten stan rzeczy, poczucie winy za śmierć najbliższych w sytuacji, gdy oni przeżyli. Formą kompensowania tej straty jest częste powracanie we wspomnieniach i rozmowach do wydarzeń i osób pozostawionych w ojczyźnie, oglądanie w nieskończoność starych, ciągle tych samych widokówek, fotografii czy taśm video
- **Pozostawienie niedokończonych spraw** — gwałtowny charakter opuszczenia ojczyzny (ucieczka) sprawia, że wiele ważnych spraw w kraju pochodzenia uchodźcy zostaje niedokończonych — jedną z najważniejszych jest niedopełnienie obowiązku pogrzebania zmarłych i urządzenia stosownych ceremonii. Wywołuje to z jednej strony chęć powrotu do kraju, a z drugiej pogłębia poczucie winy. Dlatego tak ważne dla uchodźców staje się dopełnienie tych ceremonii religijnych w nowym kraju. Jest to forma zamknięcia bolesnego przeżycia z przeszłości i wyzwolenie się od niego. Odblokowuje to również psychologiczną przestrzeń potrzebną do podjęcia zadań w nowym życiu.

2. Charakterystyka najczęściej spotykanych konsekwencji migracji (stres akulturacyjny, strategie akulturacyjne)

Kiedy ludzie przeprowadzają się do kraju z innego kręgu kulturowego, wkraczają w nowy system kulturowy, system odmiennych norm, wartości i zachowań. Może to zaowocować szeregiem nieporozumień, poczuciem dezorientacji, stresem i złością. Moment zetknięcia tych dwóch rozbieżnych systemów w świadomości człowieka i towarzyszące mu uczucia oraz reakcje nazywany jest **szokiem kulturowym**.

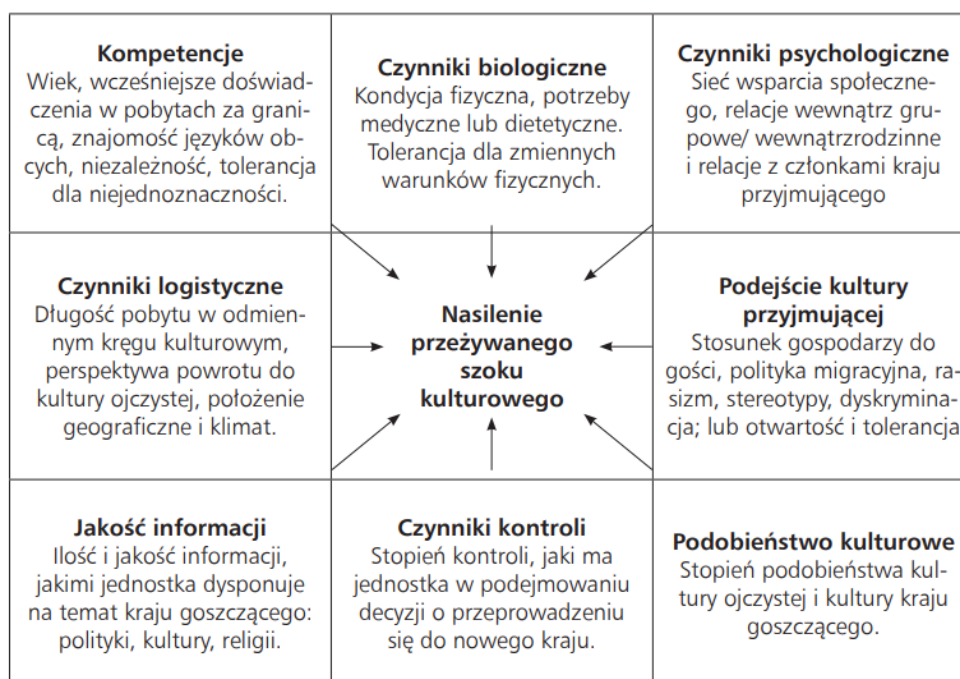
W nowym środowisku kulturowym człowiek jest wystawiony na działanie ogromnej ilości nowych bodźców: inny klimat, więcej lub mniej światła, inną wilgotność powietrza, więcej bodźców akustycznych, zmianę temperatury, inny smak wody i potraw. Ciało jest bombardowane nowymi, nieznanymi bodźcami, co może zaowocować zmęczeniem, bólami

głowy i dolegliwościami żołądkowymi. Ponadto mózg przeładowany nowymi bodźcami i informacjami oraz koniecznością ciągłego ich przetwarzania — też jest przemęczony.

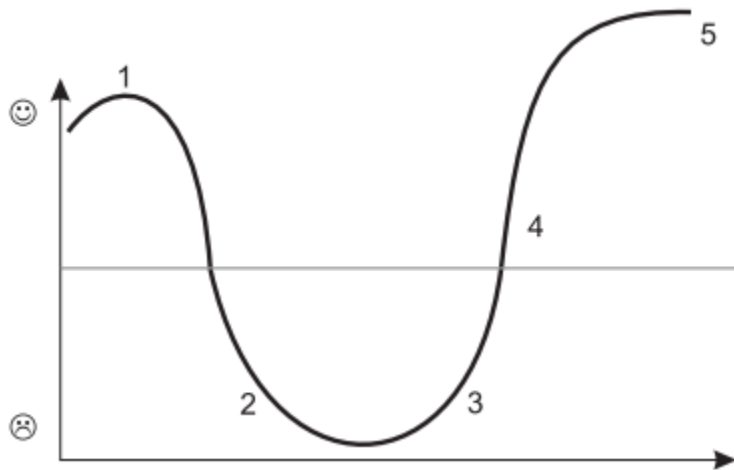
Funkcjonowanie w nowej kulturze wymaga nieustannego wysiłku poznawczego, ciągłego analizowania sytuacji i wyciągania wniosków, interpretowania języka, komunikatów pozawerbalnych i kontekstu społecznego komunikacji. Ta nagła zmiana skutkuje fizycznym, psychicznym i emocjonalnym niżem, a co za tym idzie, chęcią izolacji od kontaktu społecznego.

Zmianie ulega także funkcjonowanie człowieka w społecznej sieci powiązań, zmienia się jego rola. W swoim kraju był ekspertem kulturowym, zaś w nowej kulturze staje się jednostką zależną od innych. Zmuszony jest do pytania o najprostsze sprawy, proszenia o pomoc w codziennych zadaniach. Musi uczyć się zasad życia na nowo, co jest tym trudniejsze, że doskonale opanował już zasady i normy obowiązujące w swojej kulturze. W nowym kontekście kulturowym, przyswojone wcześniej zasady często okazują się bezużyteczne.

Funkcjonowanie psychologiczne człowieka, jego samoocena, tożsamość i zadowolenie z życia są ściśle powiązane z funkcjonowaniem w danym systemie kulturowym. Utrata kontaktu z tym systemem prowadzi do dezorientacji, zagubienia i częstego odczuwania nieadekwatności. Wynikają one z poczucia niezgodności tych dwóch systemów oraz wrażenia, że nowa kultura jest niezgodna z osobistym i kulturowym pojmowaniem dobra, piękna, moralności, logiki czy normalności. Tabela poniżej ilustruje różnorodność czynników, które mają wpływ na to, jak jednostka będzie doświadczać szoku kulturowego.

Dzieci migrantów i uchodźców ciężko przeżywają wejście w nowe środowisko szkolne. Obawiają się kontaktów z kolegami i nauczycielami. Ta sytuacja może niekorzystnie wpływać na ich funkcjonowanie w szkole. Dlatego niezmiernie istotna jest rola nauczyciela, który powinien przygotować uczniów i rodziców na przyjęcie cudzoziemca, a jemu samemu i jego rodzinie zapewnić wsparcie w zrozumieniu niejasnych (dla cudzoziemców) norm naszej kultury. Oto pięcioetapowy schemat przebiegu szoku kulturowego.

Co dzieje się z uczniem na poszczególnych etapach szoku kulturowego i jak można mu wtedy pomóc?

MIESIĄC MIODOWY (1)

Co się dzieje z uczniem? Na tym etapie, nazywanym miesiącem miodowym lub fazą turystyczną, cudzoziemiec jest zaciekawiony i pozytywnie nastawiony do odmienności kulturowej. Nowość zachwyca, intryguje, wywołuje entuzjazm. Z uczniami rozpoczynającymi naukę w nowej szkole jest jednak inaczej. Zmianie szkoły częściej towarzyszą obawy niż ciekawość. Ponadto, najczęściej etap ten w ogóle nie występuje u migrantów przymusowych. Mogą go doświadczać dzieci (czy młodzież), które z własnej woli, wspólnie z rodziną, postanowiły przenieść się do innego kraju i tam szukać inspiracji oraz uczyć się innej kultury.

Jak mu pomóc?

- Warto cieszyć się razem z uczniem, ale też urealniać otaczający świat, tj. przekazywać rzetelne informacje o zasadach panujących w szkole i w kulturze kraju.
- Zachęcać do nawiązywania pozytywnych relacji z lokalną społecznością i kontaktów z innymi uczniami.

PIERWSZA FAZA SZOKU (2)

Co się dzieje z uczniem? Rzeczywistość okazuje się bardziej zaskakująca, a odmienność zdecydowanie bardziej przeszkadza i irytuje, niż cieszy. Codzienne pomyłki i nieporozumienia kulturowe powodują silną frustrację i złość na siebie samego. Skutkuje to wycofaniem z życia szkolnego, niechęcią do nawiązywania kontaktów.

Jak mu pomóc?

- Okazać swoją gotowość do pomocy.
- Wspierać częstymi rozmowami.
- Dać się „wygadać”, wylać żale i frustrację.
- Wyjaśnić, że tego typu odczucia są naturalne i doświadcza ich większość uchodźców w nowym kraju.
- Zapewnić, iż ten etap minie i pozwoli mu lepiej funkcjonować w nowej kulturze.
- Zaakceptować sceptycyzm i nieufność wobec nowych norm i wartości, ale też wyjaśniać je i przybliżać.
- Wspólnie poszukiwać kulturowych obszarów porozumienia (elementów podobnych, łączących obie kultury).
- Poprosić o pomoc rówieśnika — uchodźcę, który już sobie poradził z szokiem kulturowym. Taki ekspert z własnej kultury będzie dla nowego ucznia ogromnym wsparciem.

DRUGA FAZA SZOKU (3)

Co się dzieje z uczniem? Funkcjonowanie w odmiennym kręgu kulturowym jest bolesne i wyczerpujące. Silne wyczerpanie fizyczne i psychiczne może skutkować osłabieniem i skłonnością do chorób. Zmienia się ukierunkowanie złości i agresji z siebie samego na „nich”. Dominuje przekonanie, że to „oni”, czyli członkowie społeczeństwa przyjmującego, są źli, nieodpowiednio się zachowują i są wobec mnie niechętni. Mogą się zdarzać wybuchy złości i agresji przeciwko uczniom z grupy większościowej.

Jak mu pomóc?

- Nie potępiać niechęci i złości wobec innych uczniów.
- Zachęcać do innego sposobu wyładowania agresji, np. poprzez uprawianie sportu.
- Okazywać zrozumienie dla odczuć i wątpliwości pojawiających się na tym etapie.
- Wyjaśniać powszechność i naturalność takiego stanu, tłumacząc, że wszyscy silniej lub słabiej doświadczają szoku kulturowego.

- Uspokajać, wyjaśniając, że ten etap wkrótce minie, ale jest ważnym doświadczeniem kształującym tożsamość kulturową.
- Zachęcić do kontaktu z „pozytywnymi” osobami — psychologiem, przyjacielem.
- Wskazywać dotychczasowe osiągnięcia ucznia w funkcjonowaniu w nowym kraju.
- Odsunąć w czasie działania wymagające skupienia i stabilności emocjonalnej: testy, egzaminy, zaliczenia.

ZROZUMIENIE (4)

Co się dzieje z uczniem? Rozpoczyna się okres stabilizacji emocjonalnej i społecznej. Uczeń zna już plusy i minusy funkcjonowania w nowej kulturze i odzyskuje siły, poczucie kontroli i adekwatności kulturowej. Młody uchodźca zyskuje także zdrowy dystans do swojej i nowej kultury. Powraca chęć do nawiązywania i podtrzymywania kontaktów społecznych. Poprawia się też kondycja psychofizyczna, zdolność koncentracji i wydolność poznawcza dziecka.

Jak mu pomóc?

- Współuczestniczyć w powrocie do dobrego samopoczucia.
- Podkreślać kompetencje społeczne i międzykulturowe ucznia.
- Zachęcać do wyciągania wniosków z przebytych doświadczeń.
- Motywować do wytężonej pracy, żeby nie narastały zaległości w nauce związane ze znacznym spadkiem formy doświadczanym na poprzednim etapie.
- Wspierać w pogłębianiu kontaktów i więzi z innymi uczniami.

KOMPETENCJA MIĘDZYKULTUROWA (5)

Co się dzieje z uczniem? W wyniku poprzednich doświadczeń wykształca się umiejętność zdrowego i efektywnego funkcjonowania w obu kontekstach kulturowych. Wraca poczucie stabilności i bezpieczeństwa. Uczeń swobodnie czuje się zarówno w swojej, jak i w nowej kulturze — jest świadomy różnic i podobieństw kulturowych.

Jak mu pomóc?

- Uzmysłować uczniowi, czego dokonał.
- Docenić jego wysiłek i rozwój.
- Zachęcić go do wspierania innych uczniów borykających się z trudnościami adaptacyjnymi.
- Skoncentrować się na jego postępach w nauce, rozwijaniu zainteresowań pozaszkolnych: sportowych, artystycznych, społecznych.

Stres akulturacyjny jest naturalnym zjawiskiem związanym z migracjami. Dla wielu migrantów bywa on ciężkim i trudnym doświadczeniem, zniechęcającym do podejmowania wysiłku integracji. Zaprezentowany powyżej model wyraźnie pokazuje jednak jego pozytywny i edukacyjny charakter. Niezwykle ważne jest przy tym wsparcie ze strony nauczyciela opiekującego się uczniem cudzoziemskim w szkole i wskazanie mu, jak radzić sobie na poszczególnych etapach, by szczęśliwie dotrzeć do etapu kompetencji międzykulturowej. Umiejętność przejścia przez etapy stresu akulturacyjnego i wyciągnięcia z tego procesu pozytywnych wniosków, przybliżają uchodźcę do integracji — czyli najzdrowszej i najbardziej konstruktywnej strategii funkcjonowania w nowym środowisku kulturowym.

Wchodzenie w odmienny krąg kulturowy to proces nazywany akulturacją. W zetknięciu z odmiennością kulturową, a zwłaszcza przy dłuższym pobycie w kręgu odmiennym kulturowo — migranci wybierają różne strategie akulturacyjne. W toku codziennych wydarzeń i swoich reakcji na otoczenie uchodźcy podejmują decyzję, w jakim stopniu chcą podtrzymywać swoją rodzimą kulturę, a na ile przyswajać elementy nowego systemu kulturowego. Nie mniej ważny w tym procesie jest właśnie sposób przyjęcia ich przez społeczeństwo goszczące. Może ono zachęcać cudzoziemców do włączania się i współtworzenia społeczności lub wyraźnie zniechęcać ich do integracji.

Podtrzymywanie swojej kultury i tożsamości w nowym kraju rozumiane jest jako:

- uczenie się / chęć uczenia dzieci ojczystego języka,
- utrzymywanie kontaktu z rodakami,
- słuchanie swojej narodowej muzyki, oglądanie programów TV,
- obchodzenie swoich narodowych i religijnych świąt,
- przyrządzanie/ jedzenie swoich potraw narodowych,
- przekonanie o wartościowości swojej kultury narodowej/ etnicznej.

Natomiast przyswajanie kultury kraju goszczącego to:

- nawiązywanie i utrzymywanie kontaktu z Polakami,
- uczenie się / chęć uczenia dzieci języka polskiego,
- słuchanie polskiej muzyki, oglądanie polskich programów TV,
- obchodzenie polskich narodowych i religijnych świąt,
- przyrządzanie/ jedzenie polskich potraw,

- przekonanie o wartości kultury polskiej.

Tabela poniżej ilustruje cztery możliwe strategie wynikające z nastawienia do kultury rodzimej i kultury kraju goszczącego.

Czy warto zachować i podtrzymać swoją kulturę i tożsamość?			
	TAK	NIE	
Czy warto przyswajać polską kulturę i tożsamość?	TAK	<p>INTEGRACJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • połączenie cech i wartości dwóch kultur; • bazuje na poczuciu wzajemnej akceptacji kultur; • każdorazowo podejmowana jest decyzja, z którego kręgu kulturowego zaczerpnąć sposoby radzenia sobie z daną sytuacją; • jest to optymalna strategia z punktu widzenia zdrowego funkcjonowania jednostki w społeczeństwie. 	<p>ASYMILACJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • odrzucenie wartości kultury ojczystej i przyswojenie nowych norm i wartości; • bazuje zazwyczaj na chęci osiągnięcia dobrej pozycji w społeczeństwie niechętnym odmienności; • polega na jak najpełniejszym dopasowaniu się do otoczenia; • prowadzi do zniszczenia korzeni, a tym samym do utraty poczucia stabilności; • utrudnia wchodzenie jednostki do społeczeństwa.
	NIE	<p>SEPARACJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • oddzielenie od kultury polskiej i kultywowanie swoich tradycji ojczystych; • wynika z chęci zachowania tradycyjnego stylu życia i obrony tradycyjnych wartości; • wiąże się z odbiorem kultury kraju przyjmującego jako mniej wartościowej; • często jest skutkiem traktowania przybyszów w nieprzyjazny sposób, a ich kultury jako mało wartościowej. 	<p>MARGINALIZACJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • odrzucenie norm i wartości obu kultur; • spowodowana utratą kontaktu ze swoją grupą i niechęcią wobec nowych kontaktów; • prowadzi do poczucia alienacji i utraty tożsamości; • często jej skutkiem są zaburzenia psychiczne; • może też prowadzić do zachowań kryminalnych.

VIII . ANALIZA SYTUACJI SZKOŁY – PROBLEMY, ZAGROŻENIA.

Oszacowanie problemu należy rozpocząć od ustalenia, kogo objąć badaniami i jak liczna powinna być ta grupa. Diagnoza często dotyczy funkcjonowania całego środowiska szkolnego – uczniów, nauczycieli, rodziców. Do oceny zagrożeń można wykorzystać różnorodne narzędzia diagnostyczne. Wśród powszechnie stosowanych można wskazać: obserwacje, wywiad, ankietę, socjometrię, analizę dokumentacji szkolnej.

Zespół wychowawczy podejmując próbę analizy sytuacji szkoły posiłkował się głównie badaniami ankietowanymi. Jednak w ramach rekomendacji i planowania działań nie zabrakło także analizy dokumentacji szkolnej, czy szerszych badań podawanych przez

wyspecjalizowane placówki badawcze (Centrum Badania Opinii Społecznej, Europejski Program Badań Ankiетowych w Szkołach na temat Używania Alkoholu i Innych Substancji Psychoaktywnych, inne.).

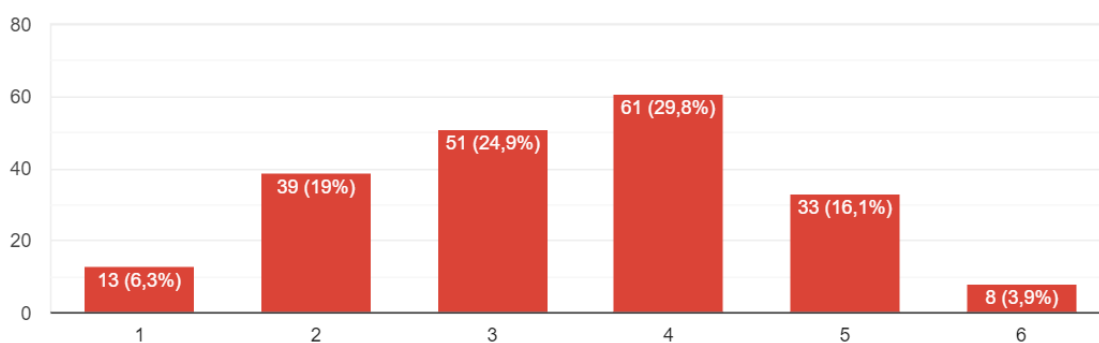
1. BADANIE POTRZEB UCZNIÓW – WRZESIEŃ 2022r.

Porównanie wyników uzyskanych od uczniów oraz ich rodziców. Ilość osób ankiетowanych: 205 uczniów, 174 rodziców.

Jak oceniasz swoje ogólne samopoczucie w ostatnim czasie (ostatni miesiąc)?

 Kopiuuj

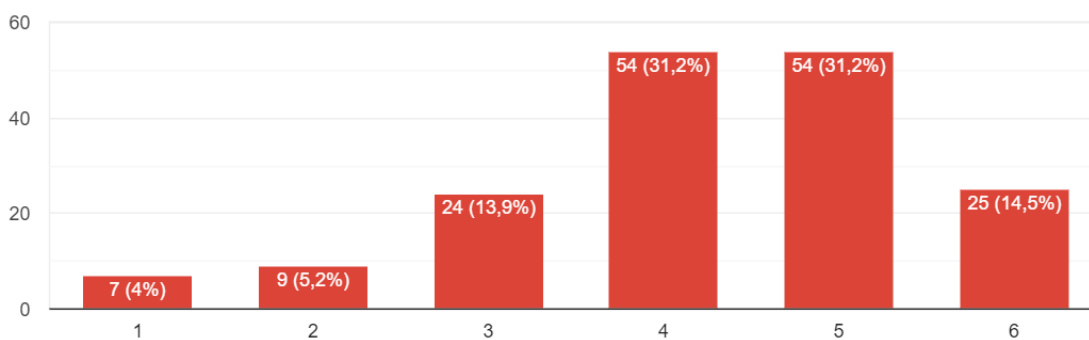
205 odpowiedzi

Jak ocenia Pan/Pani ogólne samopoczucie dziecka w ostatnim czasie (ostatni miesiąc)?

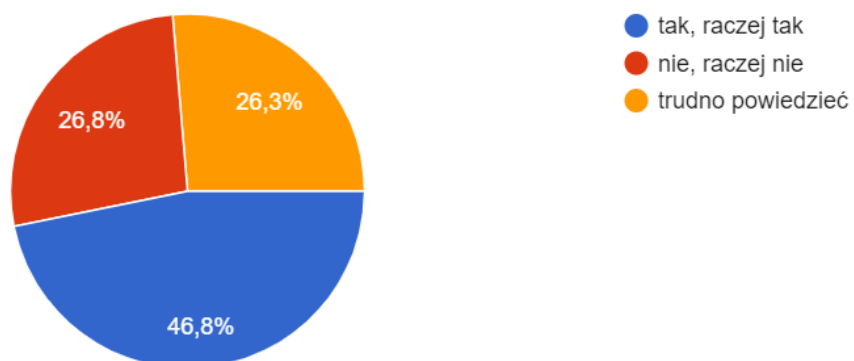
 Kopiuuj

173 odpowiedzi

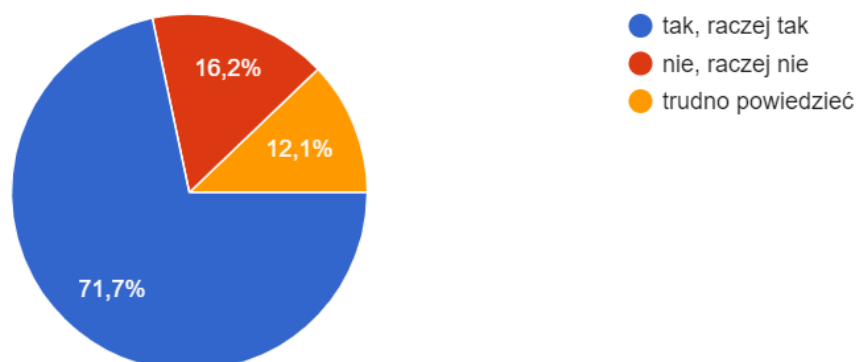
Czy generalnie dbasz o sen i odpoczynek?

205 odpowiedzi

Czy dziecko generalnie dba o sen i odpoczynek?

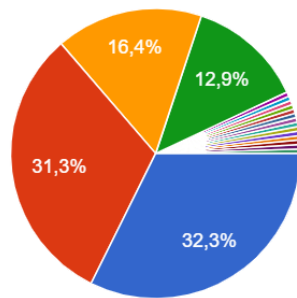
173 odpowiedzi

Czy zabierasz do szkoły drugie śniadanie lub inny posiłek?

Kopiuuj

201 odpowiedzi

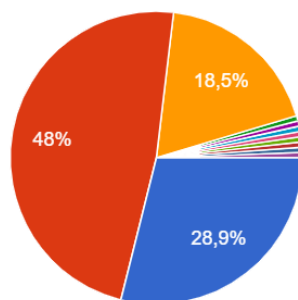
- tak, przygotowuję samodzielnie
- tak, przygotowują mi rodzice
- nie, ale kupuję coś po drodze lub w bu...
- nie, raczej nie jem nic w szkole
- czasem robię sobie jedzenie, a czasa...
- tak, przygotowują rodzice albo kupuję...
- Zależy na ile godzin do szkoły
- Przygotowanie posiłku zależy od tego...

▲ 1/3 ▼

Czy dziecko zabiera do szkoły drugie śniadanie lub inny posiłek?

Kopiuuj

173 odpowiedzi

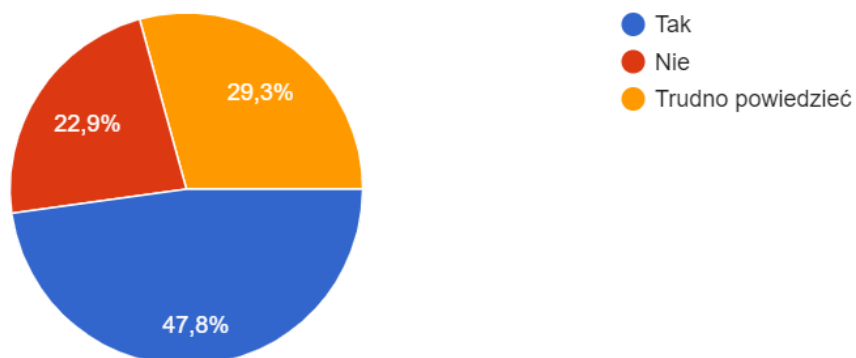

- tak, przygotowuje sobie samodzielnie
- tak, przygotowujemy dziecku
- nie, ale kupuje coś po drodze lub w bu...
- nie, raczej nie je nic w szkole
- czasami, w zależności od liczby lekcji...
- W zależności od godzin rozpoczęcia z...
- 3 pierwsze punkty, w zależności od sy...
- Przygotowuje ja i dziecko

▲ 1/2 ▼

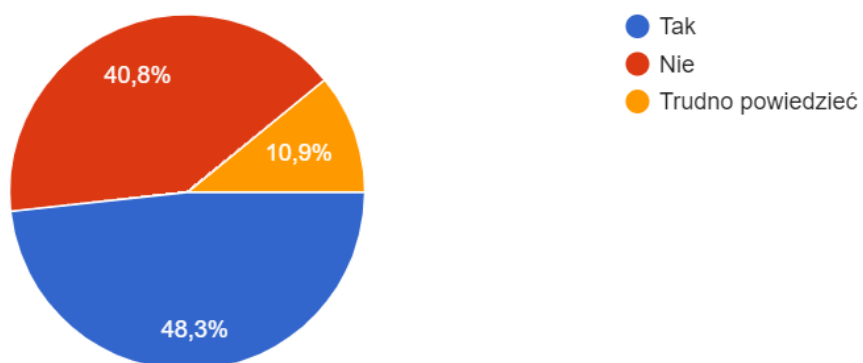
Czy masz aktywność fizyczną, która zajmuje co najmniej 30 min. dziennie?

205 odpowiedzi

Czy dziecko ma aktywność fizyczną, która zajmuje co najmniej 30 min. dziennie?

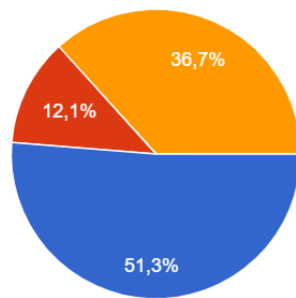
174 odpowiedzi

Czy rozwijasz swoje zainteresowania?

199 odpowiedzi

 Kopiuuj

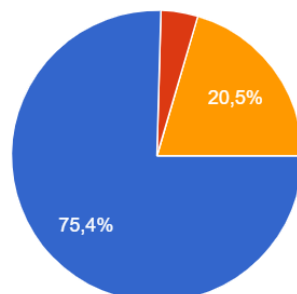

- tak
- nie, bo nie mam zainteresowań
- nie, bo nie mam na to czasu lub energii

Czy dziecko rozwija swoje zainteresowania?

171 odpowiedzi

 Kopiuuj

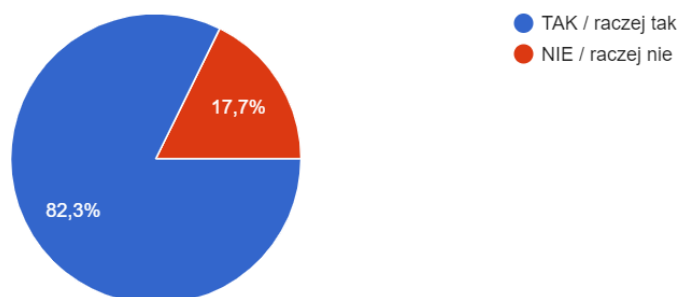

- tak
- nie, bo nie ma zainteresowań
- nie, bo nie ma na to czasu lub energii

Czy czujesz się bezpiecznie, spokojnie w szkole? (chodzi o relacje z rówieśnikami)

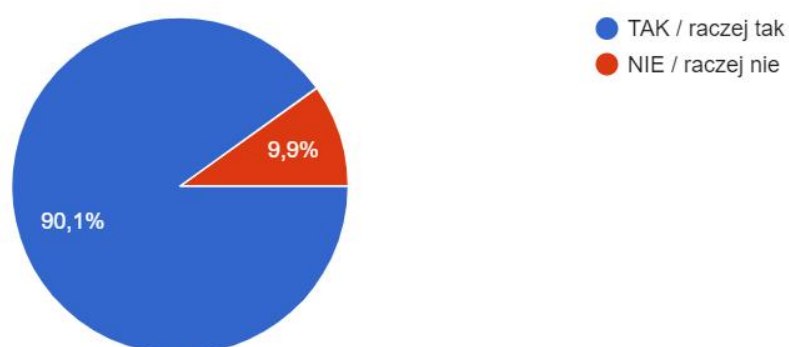

203 odpowiedzi

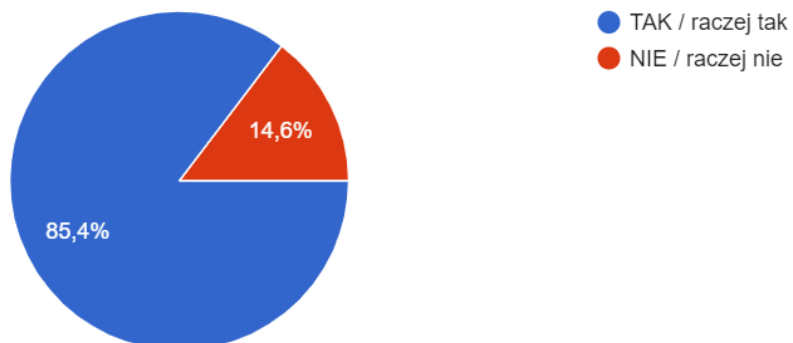
Czy Pana / Pani zdaniem dziecko czuje się bezpiecznie, spokojnie w szkole? (chodzi o relacje z rówieśnikami)

172 odpowiedzi

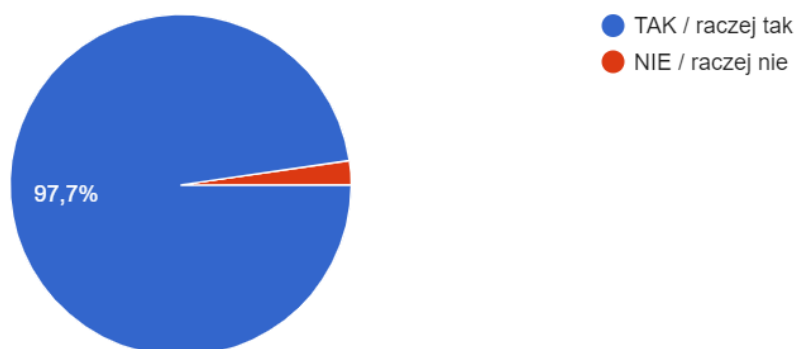
Czy czujesz się bezpiecznie, spokojnie w domu (relacje z rodzicami, rodzeństwem i innymi osobami, z którymi mieszkasz w domu)

198 odpowiedzi

Czy Pana / Pani zdaniem dziecko czuje się bezpiecznie, spokojnie w domu (relacje z rodzicami, rodzeństwem i innymi osobami, z którymi mieszka w domu)

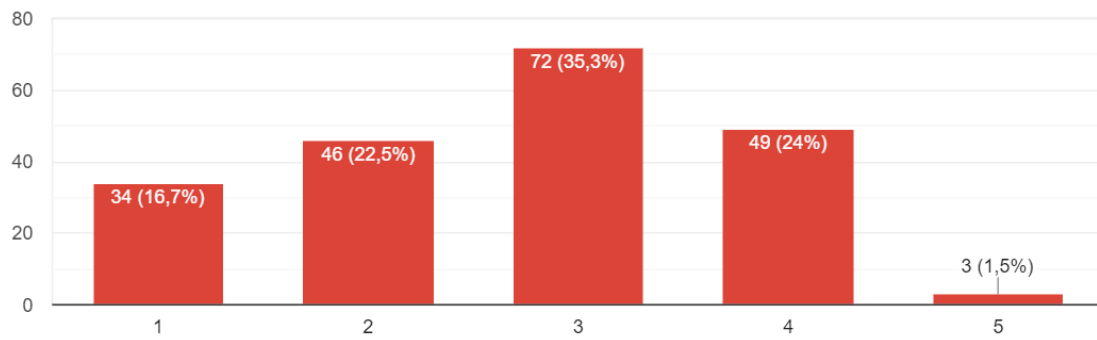
173 odpowiedzi

Jak chętnie chodzisz do szkoły?

 Kopiuuj

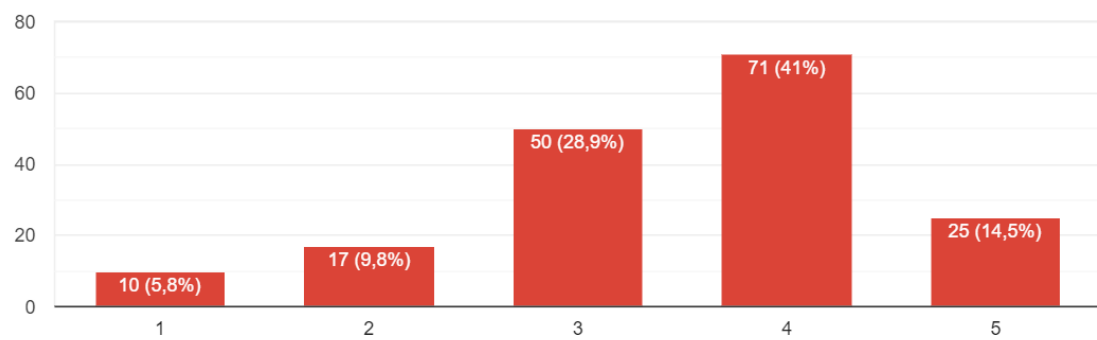
204 odpowiedzi

Jak chętnie dziecko chodzi do szkoły?

 Kopiuuj

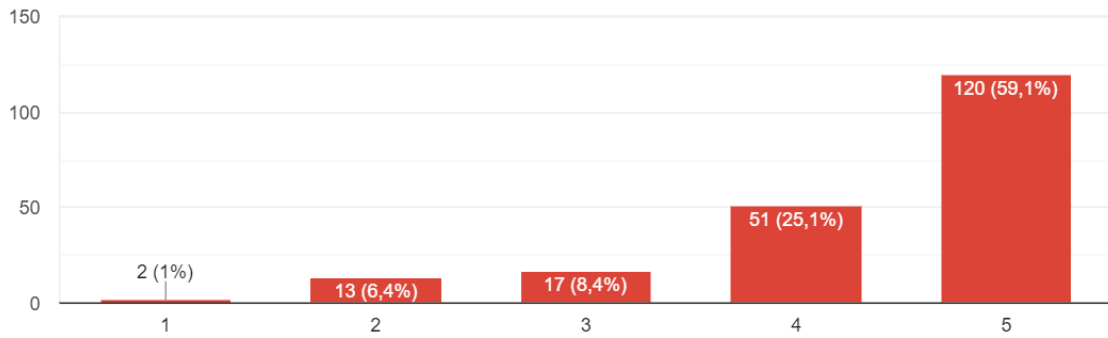
173 odpowiedzi

Jak chętnie wracasz do domu?

 Kopiuuj

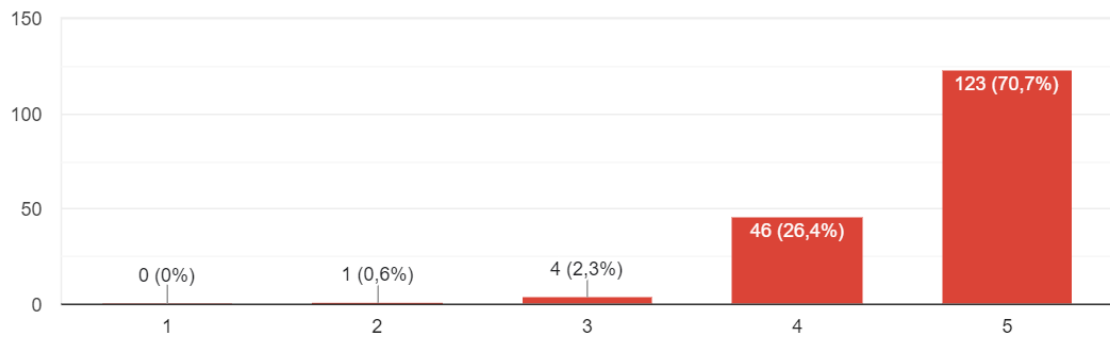
203 odpowiedzi

Jak chętnie dziecko wraca do domu?

 Kopiuuj

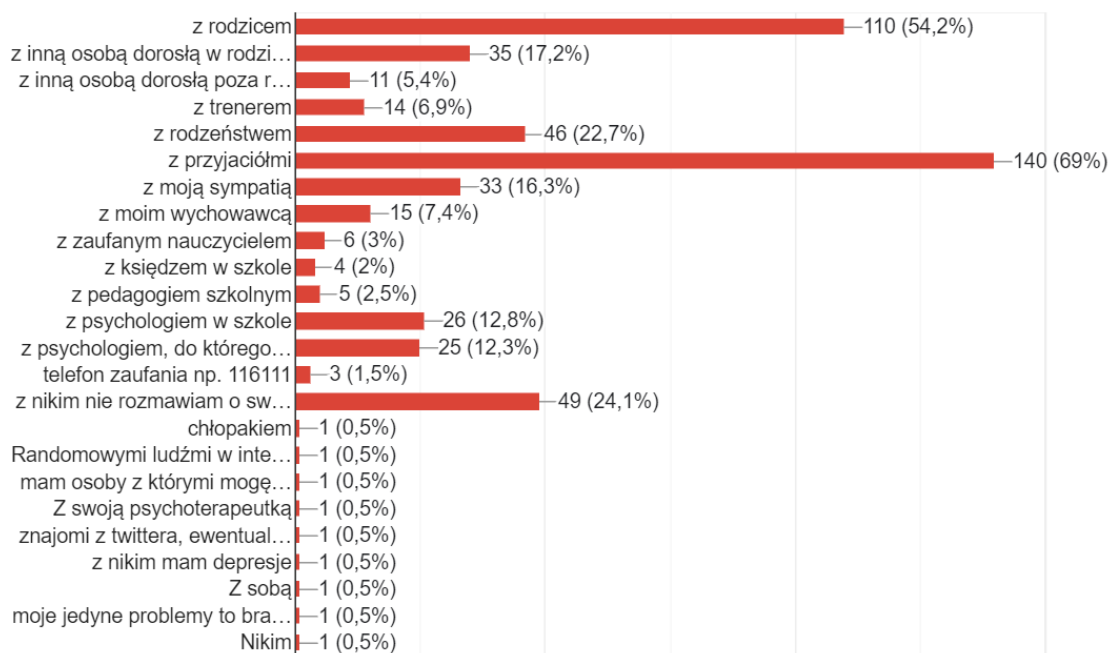
174 odpowiedzi

Z kim możesz porozmawiać o swoich problemach? Jak to czujesz?

Kopiuj

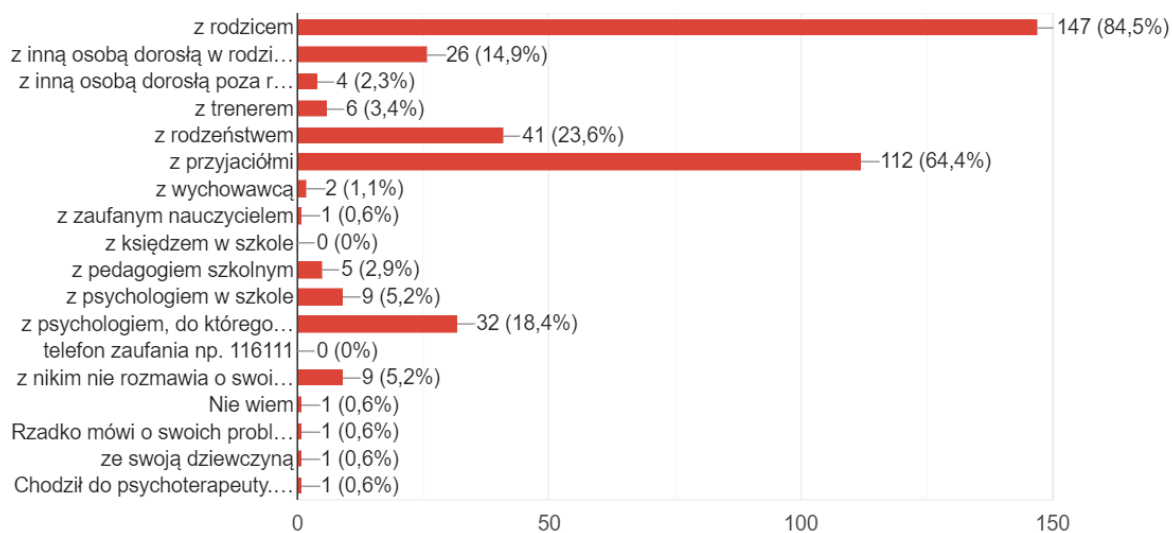
203 odpowiedzi

Z kim Pana / Pani zdaniem dziecko rozmawia o swoich problemach?

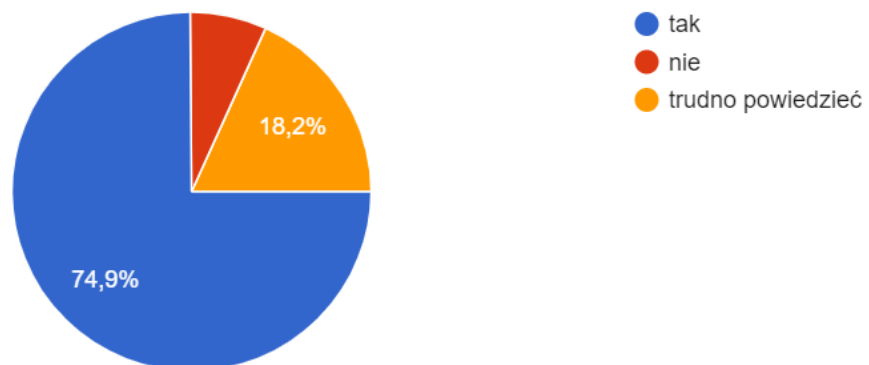
Kopiuj

174 odpowiedzi

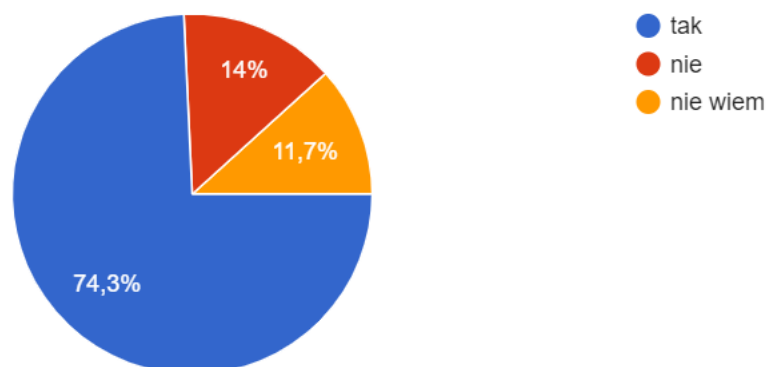
Czy masz przyjaciół w szkole?

203 odpowiedzi

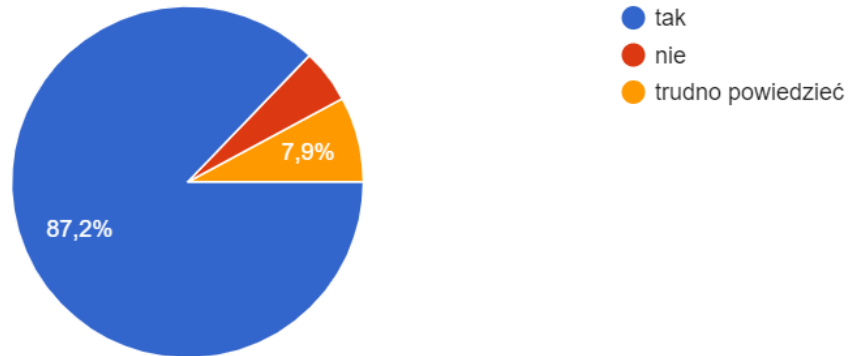
Czy dziecko ma przyjaciół w szkole?

171 odpowiedzi

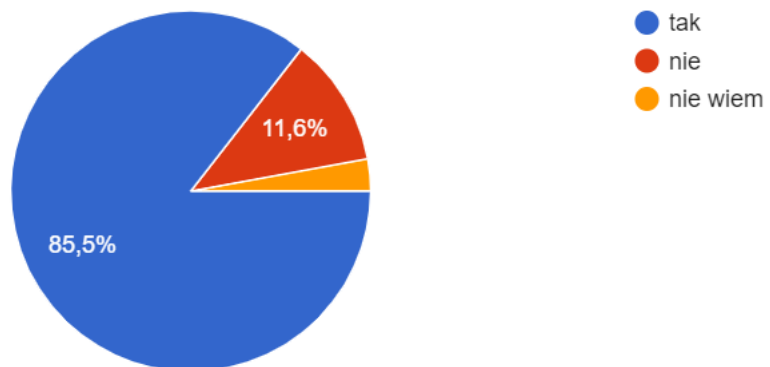
Czy masz przyjaciół poza szkołą?

203 odpowiedzi

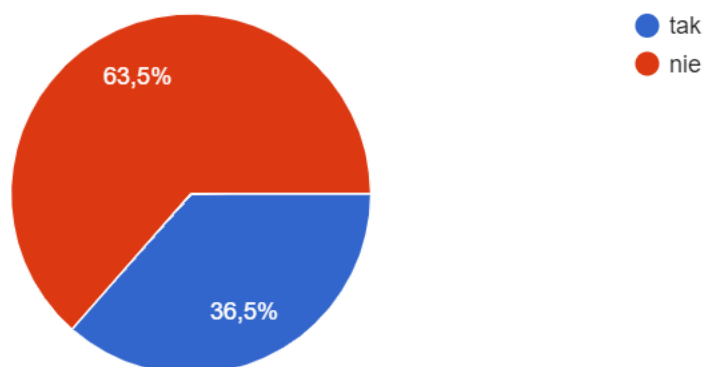
Czy dziecko ma przyjaciół poza szkołą?

173 odpowiedzi

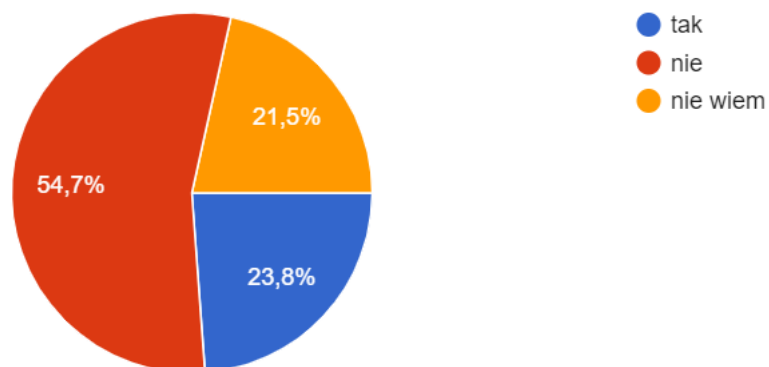
Czy przyjaźnisz się z osobami, z którymi masz tylko wirtualny kontakt?

203 odpowiedzi

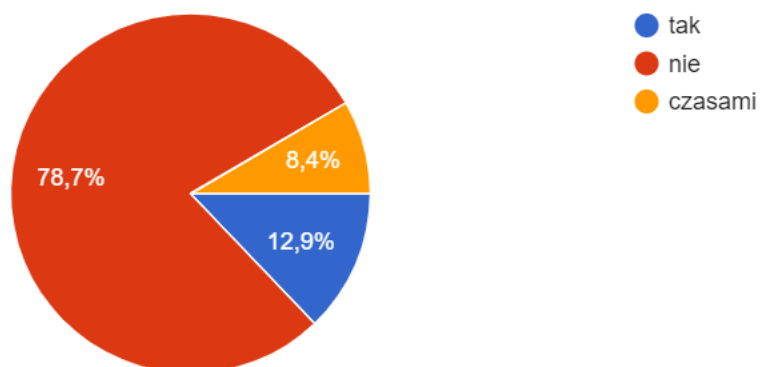
Czy dziecko przyjaźni się z osobami, z którymi ma tylko wirtualny kontakt?

172 odpowiedzi

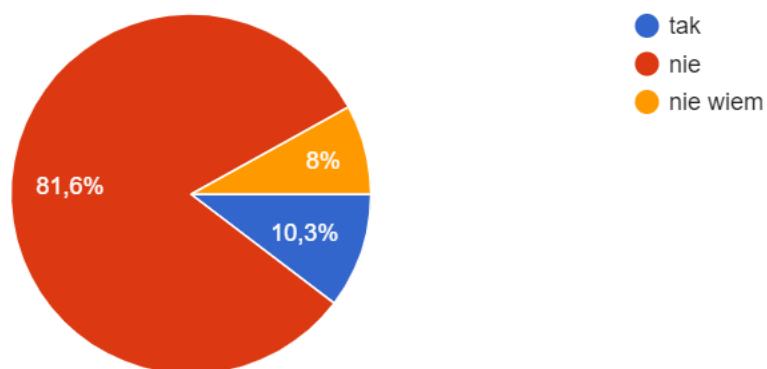
Czy zdarza Ci się palić papierosy (jakikolwiek)?

202 odpowiedzi

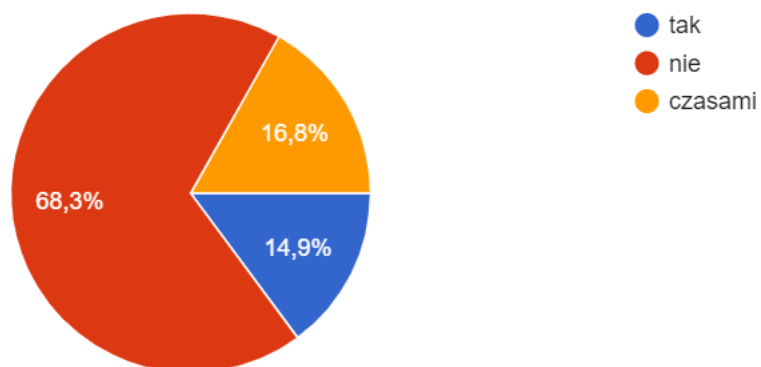
Czy dziecku zdarza się palić papierosy (jakikolwiek)?

174 odpowiedzi

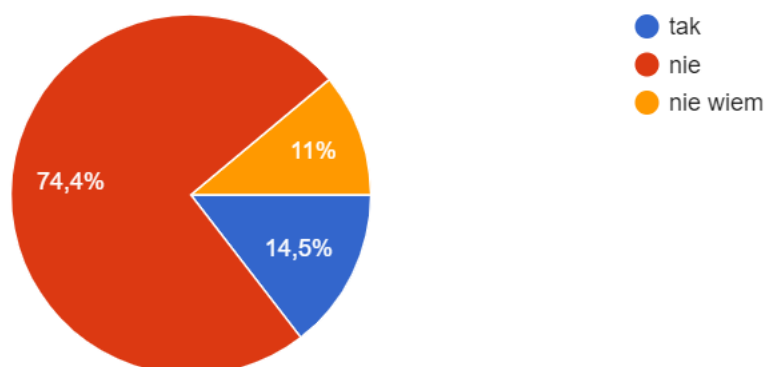
Czy zdarza Ci się pić alkohol?

202 odpowiedzi

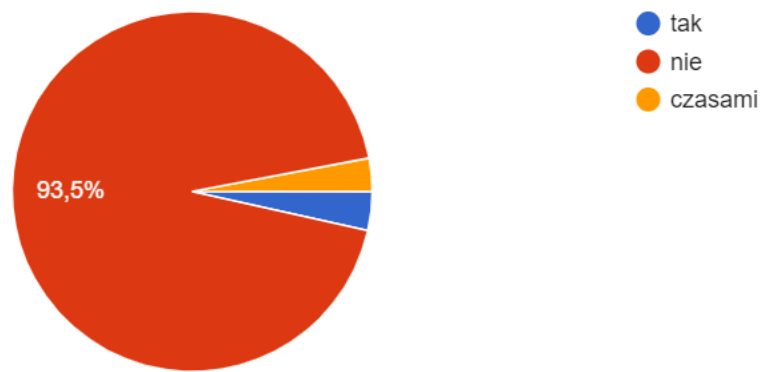
Czy dziecku zdarza się pić alkohol?

172 odpowiedzi

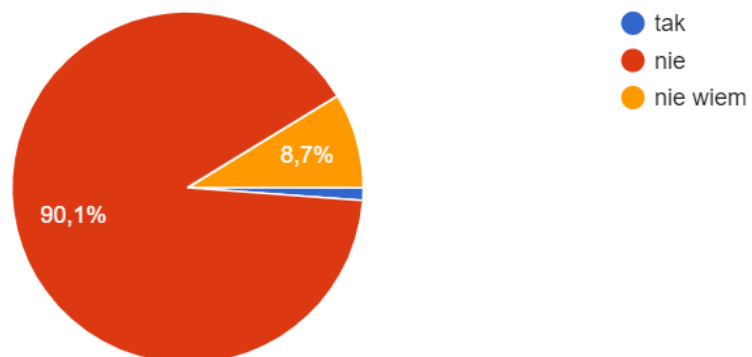
Czy zdarza Ci się używać substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki, dopalacze, inne?

201 odpowiedzi

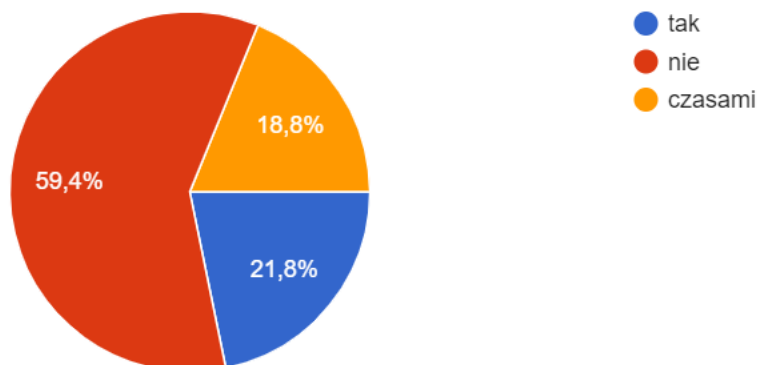
Czy dziecku zdarza się używać substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki, dopalacze, inne?

172 odpowiedzi

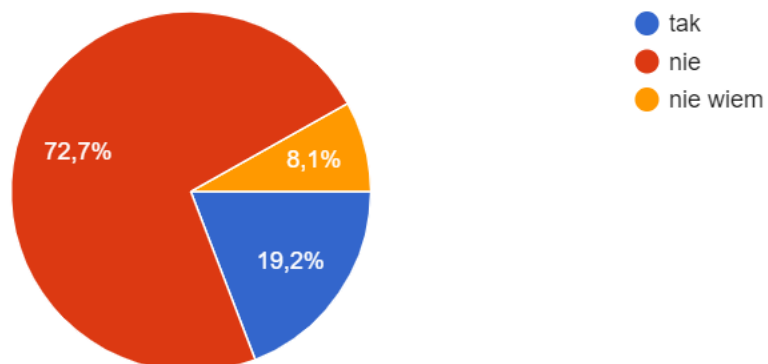
Czy pijesz tzw. energetyki?

202 odpowiedzi

Czy dziecko pije tzw. energetyki?

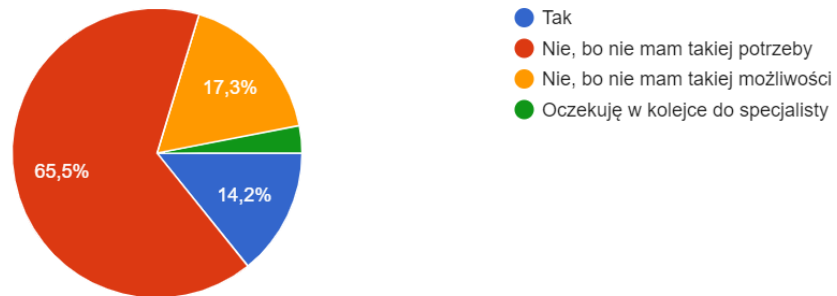
172 odpowiedzi

Czy aktualnie (od września 2022) korzystasz z pomocy specjalisty zdrowia psychicznego (psychologa, psychoterapeuty, lekarza psychiatry)?

 Kopiuuj

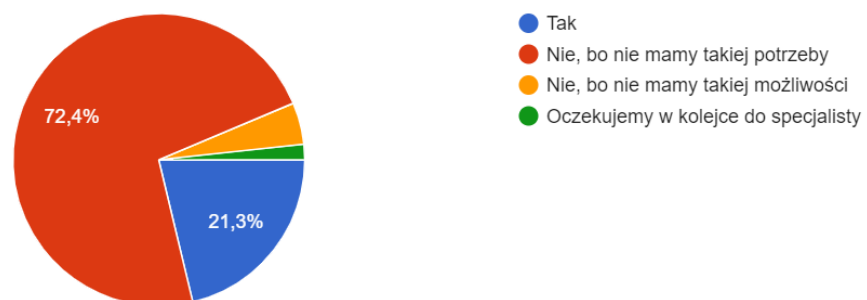
197 odpowiedzi

Czy aktualnie (od września 2022) korzystacie Państwo z pomocy specjalisty zdrowia psychicznego (psychologa, psychoterapeuty, lekarza psychiatry)?

 Kopiuuj

174 odpowiedzi

2. BADANIE KOMDYCJI PSYCHICZNEJ – MARZEC 2019r. (BKP).

W badaniu wykorzystano krótki test sprężystości psychicznej z książki „Tajemnica odporności psychicznej”, a także ankietę. Badanie przeprowadzono w trakcie trwania lekcji. Czas trwania badania około 20minut. Wyniki badań prezentowały się następująco:

klasa	> 72 pkt	67-72 pkt	< 67 pkt		łącna liczba osób
1a	7	5	9	42,86 %	21
1b	2	8	18	64,29 %	28
1c	2	3	12	70,59 %	17
1d	2	1	15	83,33 %	18
1e	9	6	4	21,05 %	19
1f	8	6	8	36,36 %	22
2b	5	3	19	70,37 %	27
2c	5	6	11	50,00 %	22
2d	0	3	19	86,36 %	22
2e	2	5	14	66,67 %	21
3b	0	1	22	95,65 %	23
3c	2	4	8	57,14 %	14
3d	2	2	9	64,29 %	14
Σ	46	53	168		268
	17,16%	19,78%	62,69%		

NAJWAŻNIEJSZE OBSERWACJE I WNIOSKI(BKP).

Młodzież chętnie uczestniczyła w badaniu (praktycznie wszyscy obecni w klasie wypełniali ankiety, sporo osób zadawało pytania, niektórzy robili dodatkowe dopiski). Ważne dla nich było to kto będzie analizował wyniki, pytali o anonimowość. Może świadczyć to o potrzebie zwrócenia uwagi na temat kondycji psychicznej młodzieży oraz wystarczającym zaufaniu w stosunku do osób wykonujących badanie.

Mamy dobrą i bardzo dobrą atmosferę w szkole – oceny 4,0 – 4,5 (w skali 1 – 6) Wyniki poszczególnych ankiet są bardzo zbliżone.

Atmosfera w klasach, średnia to 4. Występuje bardzo duża rozbieżność między indywidualnymi wynikami uczniów oraz pomiędzy klasami.

Przykładowo:

klasa 1a – atmosfera w szkole: 4,0, a w klasie: 4,0

klasa 1b – atmosfera w szkole: 4,5, a w klasie: 5,0

klasa 2b – atmosfera w szkole: 4,0, a w klasie: 4,4

klasa 2c – atmosfera w szkole: 4,1, a w klasie: 3,5

klasa 2d – atmosfera w szkole: 4,1, a w klasie: 4,7

Jest spora grupa uczniów, którzy dobrze czują się w szkole, ale źle w swojej klasie. Może to świadczyć o dużym napięciu w zespole klasowym lub o małej integracji klasy. Niepokojąca duża grupa zapisywała odpowiedzi: 1 lub 2 – w każdej klasie około 10 osób (pytanie o samopoczucie)!

Badanie pokazuje, że codziennie w jednej klasie spotykają się osoby z dobrym, bardzo dobrym samopoczuciem (i gotowością do nauki) z osobami, które z różnych powodów czują się źle i bardzo źle (nie są w stanie skupić się na lekcjach, skorzystać z lekcji).

Aktywność ruchowa – tu wyniki są równie skrajne. Dla większości naszej młodzieży aktywnością fizyczną zajmującą 30 minut dziennie (czyli tą konieczną dla zdrowia psychicznego) jest droga do szkoły (pokonywana pieszo lub rowerem) oraz spacer z psem. Połowa młodzieży zaznaczyła, że przynajmniej 30min. aktywności ruchowej w ogóle nie ma. Ok. 20% młodzieży uczęszcza systematycznie na siłownię, basen, siatkówkę itd. Kilkanaście osób spośród badanych ma regularne treningi sportowe. Jest też grupa osób, które wykonują ćwiczenia w domu (rozciąganie, elementy jogi, inspiracje z Internetu). Uczniowie twierdzą, że ich aktywność ruchową ogranicza brak czasu, obawa przed ośmieszeniem, a także niechęć do jakiegokolwiek aktywności.

Zainteresowania, różnorodne i typowe dla tej grupy wiekowej, opisało 30% osób. Niepokojąco duża grupa zapisała, że nie ma zainteresowań, nic ich nie interesuje lub straciła hobby lub nie ma na nie czasu. Sporo osób w tym miejscu wpisało: spotkania ze znajomymi. Pojedyncze osoby zapisywały zainteresowania, do których chcieliby wrócić lub które chcieliby rozwijać w szkole np. gra w siatkówkę, różne zajęcia artystyczne.

Ponad połowa młodzieży zaznacza, że czuje się przeciążona sytuacją rodzinną lub osobistą, rzadziej sytuacją szkolną lub losową.

Duża grupa młodzieży ujawnia obniżenie nastroju, niepokój, brak energii do działania, martwienie się o swoją przyszłość i o swoje zdrowie, poczucie wewnętrznej pustki, bezsensu i inne objawy, które w połączeniu – są charakterystyczne dla stanów depresyjnych.

Od 7 – 20 osób w każdej przebadanej klasie odczuwa dolegliwości w ciele takie jak bóle pleców, bóle brzucha, ogólne napięcie, problemy żołądkowo – jelitowe, kłucie w klatce

piersiowej, ból głowy, inne. Młodzież często podkreślała, co ich dotyczy i doprecyzowywała jakie dokładnie mają dolegliwości np. „gula w gardle”.

Ponad 30% młodzieży zaznacza, że ma problemy z jedzeniem lub niejedzeniem. W związku z tym, że pytanie nie było doprecyzowane to może to być związane z nawykami żywieniowymi albo symptomami zaburzeń odżywiania (o podłożu psychologicznym), dlatego warto patrzeć na wynik danej osoby w kontekście całej ankiety (pytania o wygląd, akceptację ciała, rodzinę, zagadnienia do poruszenia na lekcjach, zainteresowania itd.)

Używanie substancji psychoaktywnych o znanym / nieznanym składzie, innych niż papierosy i alkohol – ujawnia średnio 5 osób w klasie. Zdarza się, że młodzi dopisywali nazwy substancji albo że robią to tylko wtedy, gdy wszyscy w grupie to robią itd. Nieco większa liczba osób w każdej klasie ujawnia regularne picie alkoholu i palenie papierosów.

W każdej klasie są osoby, które w tym roku szkolnym korzystały poza szkołą ze wsparcia psychologa, psychoterapeuty lub lekarza psychiatry. Jest bardzo duża rozbieżność pomiędzy klasami – od 3 osób do 12 osób w klasie.

W każdej klasie są osoby, które zażywają leki psychotropowe lub inne leki uspokajające, nasenne przepisane przez lekarza (nie zawsze psychiatrę!). Jest spora grupa młodzieży, która stosuje leki uspokajające, nasenne, pobudzające – dostępne bez recepty (zdarzały się dopiski z nazwami leków lub „coś dostaję od mamy jak się denerwuję”)

Młodzież, poproszona o policzenie osób w swoim otoczeniu, z którymi mogą porozmawiać na każdy temat, przeważnie podaje liczbę od 3 – 10, jednak jest kilkanaście osób, które zostawiło puste miejsce w ankiecie lub wpisało: 0 / nikt. Ponadto jest dość liczna grupa, która podaje, że jest tylko 1 taka osoba. Ta młodzież wymaga szczególnej uwagi i troski.

Na pytanie czy chciałbyś mieć więcej zajęć / spotkań z pedagogiem, psychologiem w szkole 90% odpowiedzi na „tak”, reszta „obojętnie”. Ocena pracy pedagoga szkolnego – różne wyniki, przeważają oceny dobre i bardzo dobre. Ocena pracy psycholożki szkolnej – przeważają oceny bardzo dobre. Dużo młodzieży dopisywało dodatkowe informacje i bardzo pozytywny feedback dla zespołu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

REKOMENDACJE(BKP).

- autentyczne zajęcia wychowawcze(młodzież zgłasza ich brak)

- czas na indywidualne rozmowy z uczniami (np. na zasadzie tutoring: 15min/tydzień z wybranym nauczycielem przez cały rok szkolny dla zapewnienia kontaktu 1:1)
- zajęcia zwiększające odporność psychiczną
- wzmocnienie pozycji zajęć wychowania fizycznego (nie lekceważenie w-f)
- organizowanie akcji charytatywnych i wydarzeń „pobudzających” życie szkoły
- wykorzystanie skwerku Marii i terenu wokół szkoły do spędzania czasu / prowadzenia lekcji na świeżym powietrzu i pobudzania wszelkiej aktywności ruchowej
- umożliwienie integracji uczniów np. poprzez zmiany miejsc w ławkach, zadania w grupach, dyskusje, projekty, wzmocnianie inicjatyw uczniowskich
- Organizacja w szkole tygodnia zdrowia psychicznego(goście, wykłady, prelekcje)
- uwzględnianie poniższych zagadnień – większość może być poruszana na różnych lekcjach, przy różnych okazjach i przez różne osoby: zainteresowania, umiejętności uczenia się, stres, odporność psychiczna, decyzje edukacyjne i zawodowe, mocne strony, akceptacja siebie, emocje, uczucia, dojrzewanie, 18+, przyjaźń, miłość, tolerancja, autoprezentacja, integrowanie klasy, zdrowy styl życia, odżywianie się, umiejętności społeczne (komunikacja, współpraca, asertywność, konflikty, udzielanie wsparcia), uzależnienia (od papierosów, alkoholu, narkotyków, zakupów, gier, seksu, hazardu, wirtualnego świata), depresja, stany lękowe, seksualność, samookaleczanie, profilaktyka zdrowia, infekcje, choroby.
- zwiększenie dostępności pomocy psychologiczno – pedagogicznej na terenie szkoły

PODSUMOWANIE.

Tak jak pokazują ogólne badania, kondycja psychiczna młodzieży jest w dość kiepskim stanie i różni się od tej sprzed kilku lat. Coraz więcej osób potrzebuje pomocy i nie jesteśmy na to przygotowani (ani szkoła ani poradnie ani nawet szpitale - Polska jest na drugim miejscu w Europie jeśli chodzi o liczbę samobójstw wśród dzieci i młodzieży). Co 5 młoda osoba przeżywa epizod depresyjny, który powoduje m.in. zahamowanie aktywności ruchowej, wycofanie się z realizacji zainteresowań, unikanie relacji, ale również w drugą stronę – to właśnie wycofanie się z aktywności ruchowej, relacji, rezygnacja z przyjemnego hobby nasilają objawy depresyjne.

Badanie przeprowadzone w naszej szkole, na grupie ponad 250 uczniów (połowa szkoły), pokazuje, że 40% młodzieży ma średnią lub wysoką odporność psychiczną, a pozostałe osoby – aż 60% to jednostki, które potrzebują dodatkowej uwagi i wsparcia

w najbliższym otoczeniu, a w sytuacji kryzysowej – prawdopodobnie pomocy profesjonalnej. W tym kontekście oraz przy aktualnych możliwościach szkoły (psycholog 11h/tydzień oraz pedagog 22h /tydzień) staje się trudne, aby wychwycić, czy jakiś uczeń ma problem psychologiczny i w porę na niego zareagować. Jest to szczególnie widoczne w pracy psychologa szkolnego, który pełni rolę „psychologa pierwszego kontaktu” i ma zbyt wielu uczniów pod opieką.

Bez edukacji oraz autentycznego zaangażowania nauczycieli i rodziców, nie ruszymy z miejsca. Jest to szczególnie ważne w kontekście wyników badań.

3. ANKIETA – PRZYGOTOWUJEMY PROGRAM (PW) – IX 2021r.

Celem badania było sprawdzenia zapotrzebowania na konkretne działania (tematy) związane z profilaktyką i wychowaniem. W badaniu udział wzięło 313 uczniów:

- Z klas pierwszych – 110 uczniów
- Z klas drugich – 108 uczniów
- Z Klas trzecich po podstawówce – 26 uczniów
- Z klas trzecich po gimnazjum – 69 uczniów

Narzędzie zawierało siedem pytań. Pierwsze pytanie dotyczyło tematów, które uczniowie chcieliby poruszać na lekcjach wychowawczych. Oprócz gotowej kafeterii uczniowie mogli sami zaproponować tematy dopisując je na końcu tabeli. Uczniowie mogli też podać pomysły ciekawych projektów w których chcieliby uczestniczyć.

Drugie pytanie dotyczyło zajęć dodatkowych „po lekcjach”, w których uczniowie chcieliby brać udział. Tutaj również oprócz gotowego zestawu odpowiedzi uczeń mógł zaproponować swoje własne.

Trzecie pytanie poruszało kwestię, czy uczniowie posiadają aktywność fizyczną, która zajmuje im przynajmniej 30 minut dziennie.

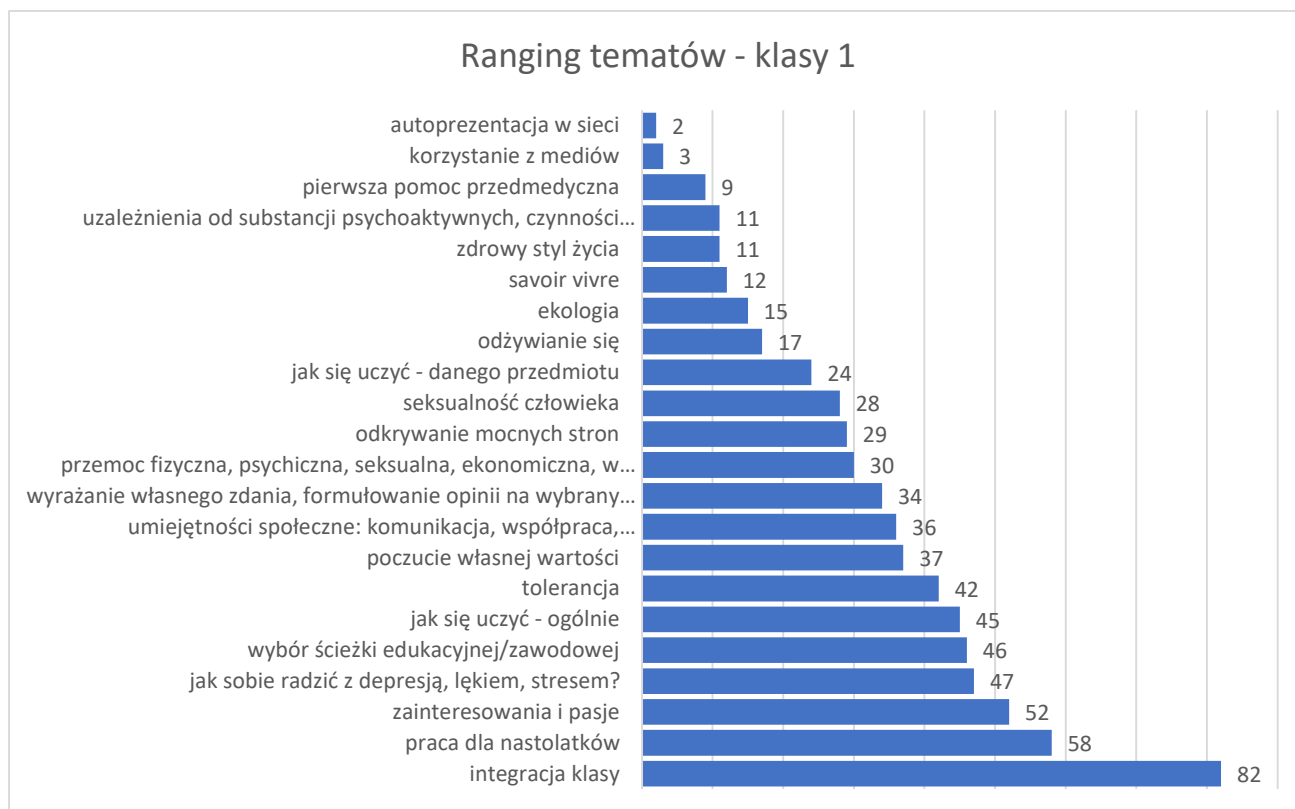
Czwarte pytanie odnosiło się do zapotrzebowania wśród uczniów na pomoc ze strony pedagoga/psychologa w związku z sytuacją pandemii i edukacją zdalną.

Piąte pytanie odnosiło się do form wsparcia psychologiczno-pedagogicznego ze strony szkoły. Z różnych form zaproponowanych uczeń mógł wybrać tą najbardziej optymalną. Mógł także zaproponować własną.

Szóste pytanie dotyczyło korzystania w tym roku przez uczniów z pomocy psychologa, psychoterapeuty, psychiatry.

Siódme pytanie było badaniem samopoczucia uczniów w ciągu ostatniego miesiąca na skali od jeden do sześć.

Uczniowie klas pierwszych

Wśród zajęć dodatkowych po lekcjach, z których uczniowie klas pierwszych chętnie by korzystali znajdowały się: zajęcia psychologiczne, zajęcia językowe, zajęcia sportowe, zajęcia artystyczne inne niż muzyczne, zajęcia muzyczne. Często wybieraną przez uczniów odpowiedzią było też – żadne.

Aż 72 uczniów klas pierwszych podejmuje codziennie aktywność fizyczną, która zajmuje im przynajmniej 30 minut dziennie. 7 uczniów nie wykazało takiej aktywności w badaniu. 31 uczniów zaznaczyła odpowiedź – trudno powiedzieć.

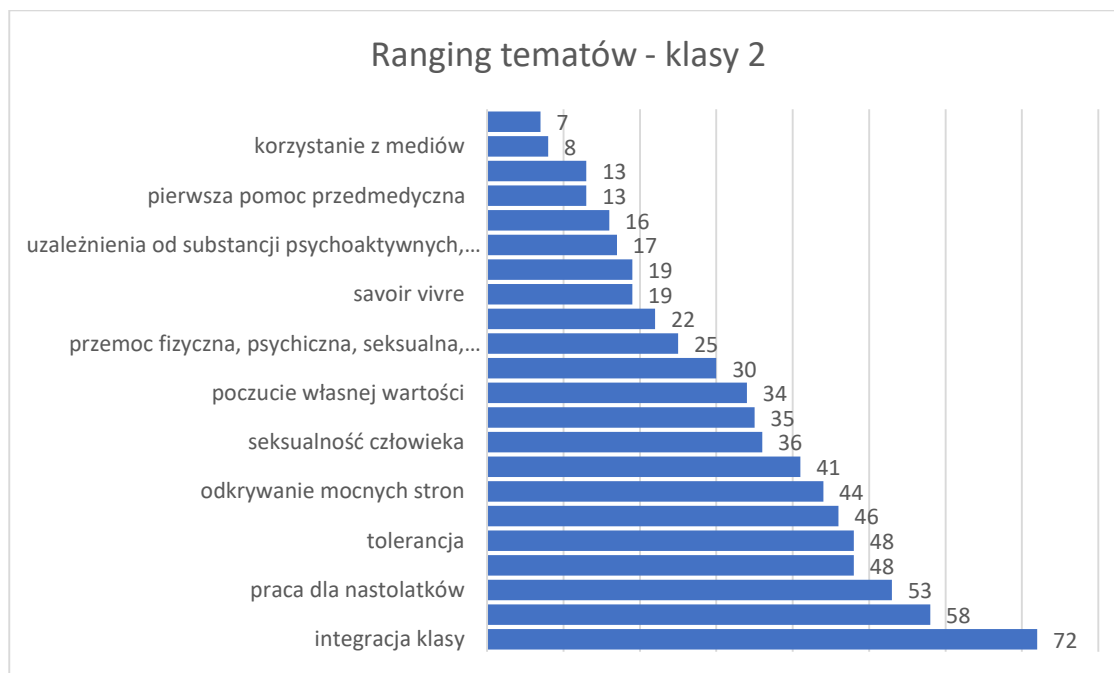
62 uczniów klas pierwszych w ankiecie odpowiedziało, że nie potrzebuje wsparcia pedagoga/psychologa w związku z sytuacją pandemii i edukacją zdalną. 6 uczniów takiej pomocy potrzebuje. Niepokojąco wysoka jest grupa osób, która udzieliła odpowiedzi „nie wiem”. W tej grupie znalazło się 30 uczniów klas pierwszych. Zdecydowana większość uczniów klas pierwszych wskazała jako optymalną formę udzielania im pomocy psychologiczno-pedagogicznej – zajęcia podczas godzin wychowawczych. Pokazuje to

ogromną rolę tych zajęć w życiu szkoły. Wśród innych najwyżej punktowanych pojawiały się odpowiedzi: indywidualne konsultacje z pedagogiem/psychologiem; rozmowy z nauczycielami jak łagodnie wrócić do naturalnego rytmu szkoły; Zajęcia dla chętnych po lekcjach.

3 uczniów zadeklarowało, że od stycznia 2021r. korzystało z pomocy psychologa/psychiatry. 7 uczniów w tym samym pytaniu zadeklarowało, że korzystało z takiej pomocy i korzysta nadal. 80 uczniów szkoły udzieliła odpowiedzi, że nie było takiej potrzeby. 25 uczniów zadeklarowało, że nie korzystało z pomocy psychologa/psychiatry, ponieważ nie było takiej możliwości. Potencjalnie, ostatnia grupa to osoby, które skorzystałyby z takiej pomocy i są w potrzebie.

W pytaniu dotyczącym samopoczucia w ostatnim miesiącu odpowiedzi były bardzo różne. Klasa 1a w większości oceniła swoje samopoczucie jako: dostateczne – 3os.; dobre – 9os.; bardzo dobre – 3os.. Klasa 1b swoje samopoczucie oceniła jako: złe – 1os.; mierne – 6os.; dostateczne – 3os.; dobre – 9os.; bardzo dobre – 7os.. W klasie 1c wyniki wyglądały następująco: złe – 1os.; mierne – 3os.; dostateczne – 4os.; dobre – 6os.; bardzo dobre – 5os.; wzorowe – 2. Klasa 1d oceniła swoje samopoczucie jako: złe – 1os.; mierne – 3os.; dostateczne – 5os.; dobre – 3os.; bardzo dobre – 7os.; wzorowe – 6os. Klasa 1e swoje samopoczucie ocenia na: mierne – 1os.; dostateczne – 5os.; dobre – 4os.; bardzo dobre – 9os.; wzorowe – 4os. Na szczególną uwagę wśród klas pierwszych zasługuje klasa 1b, która najniżej oceniła swoje samopoczucie spośród wszystkich klas pierwszych.

Uczniowie klas drugich

Wśród zajęć dodatkowych po lekcjach, na które chętnie uczęszczaliby uczniowie klas drugich były: zajęcia artystyczne, inne niż muzyczne(33 os.), psychologiczne(32os.), sportowe(31os.), żadne(28os.), językowe(27os.), muzyczne(21os.).

Aż 96 uczniów klasy drugich posiada co najmniej 30 minutową aktywność sportową w ciągu dnia. Takiej aktywności nie posiada tylko 12 drugoklasistów. 30 uczniów wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

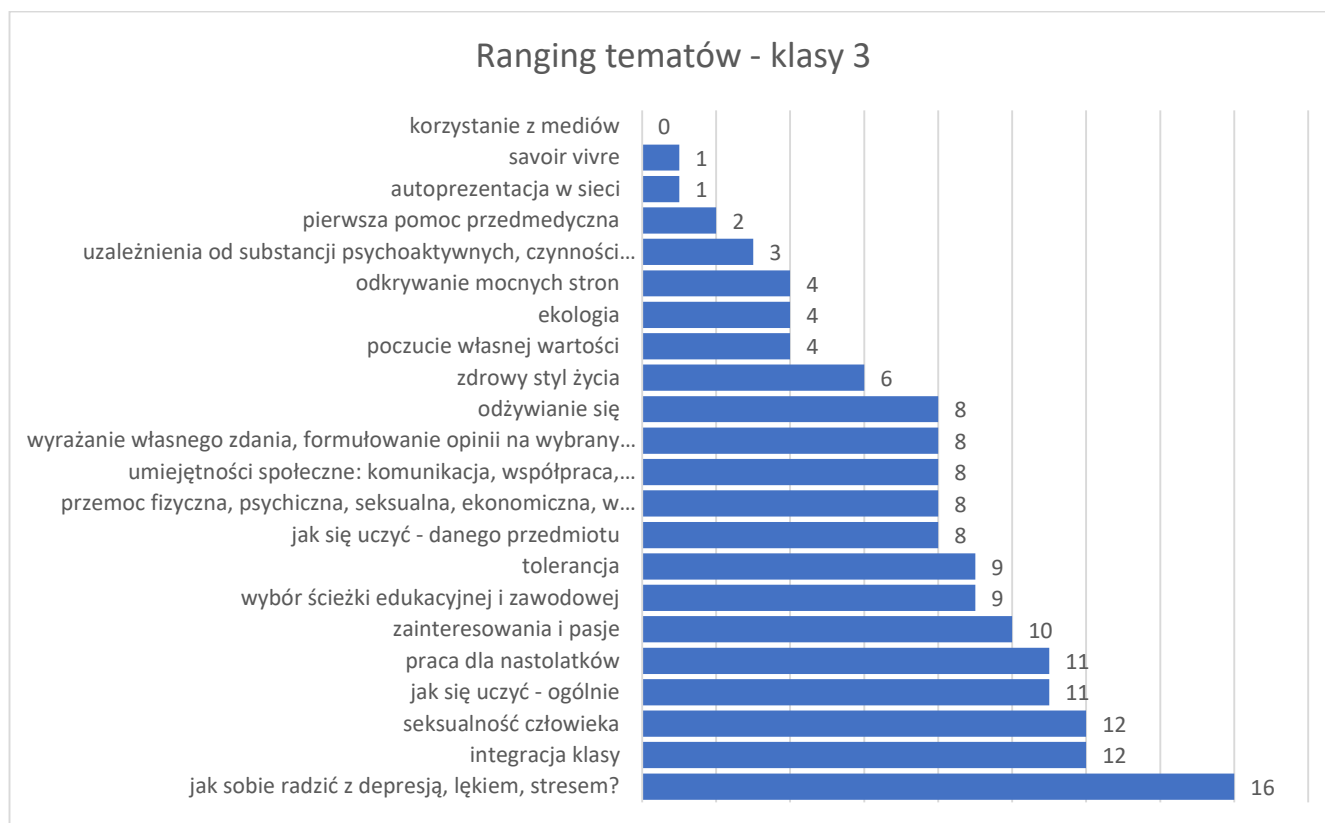
21 Osób spośród uczniów klas drugich odpowiedziało, że potrzebuje pomocy psychologa/pedagoga w związku z sytuacją pandemii i nauczaniem zdalnym. 116 uczniów odpowiedziało, że nie potrzebuje takiej pomocy. 29 uczniów tego nie wie.

40 spośród ankietowanych uczniów klas drugich uważa, że zajęcia wychowawcze są najbardziej optymalną formą udzielania im pomocy psychologiczno-pedagogicznej. 33 uczniów uważa indywidualne konsultacje z pedagogiem/psychologiem za taką formę. 19 uczniów chciałoby otrzymać pomoc psychologiczno-pedagogiczną w formie zajęć po lekcjach. 18 uczniów klas drugich udzieliło odpowiedzi, że najlepszą formą dla nich byłaby spokojna rozmowa z nauczycielem jak łagodnie przejść do rytmu nauko danego przedmiotu. Tylko 10 uczniów wskazało jako optymalną formę pomocy indywidualną rozmowę z wychowawcą.

58 uczniów klas drugich nie korzystało w tym roku z pomocy psychologa/psychiatry ponieważ nie mieli takiej potrzeby. 23 uczniów nie korzystało z ich pomocy ponieważ nie mieli takiej możliwości. 12 uczniów klas drugich w tym roku korzystało z pomocy pedagoga/psychiatry a 8 uczniów korzysta nadal.

W pytaniu dotyczącym samopoczucia w ostatnim miesiącu odpowiedzi były bardzo zróżnicowane. Klasa 2a oceniła swoje samopoczucie jako: złe – 2os.; dostateczne – 2os.; dobre – 4os.; bardzo dobre – 5os. Klasa 2b oceniła swoje samopoczucie na: złe – 6os.; mierne – 7os.; dostateczne – 2os.; dobre – 5os.; bardzo dobre – 7os.; wzorowe – 1os. Klasa 2c swoje samopoczucie oceniła jako: złe – 2os.; mierne – 5os.; dostateczne – 3os.; dobre – 9os.; bardzo dobre – 4os.; wzorowe – 1os. Klasa 2d swoje samopoczucie oceniła na: złe – 1os.; mierne – 4os.; dostateczne – 4os.; dobre – 6os.; bardzo dobre – 6os.; wzorowe – 5os. Klasa 2e swoje samopoczucie oceniła jako: złe – 3os.; mierne – 7os.; dostateczne – 5os.; dobre – 4 os.; bardzo dobre – 1os.; wzorowe – 1os.

Klasy trzecie (po podstawówce)

Wśród zajęć dodatkowych, na które chcieliby uczęszczać uczniowie klas trzecich po szkole podstawowej są: Zajęcia sportowe(8os.), zajęcia językowe(7os.), zajęcia psychologiczne(7os), muzyczne(4os.), artystyczne inne niż muzyczne(4os.). 12 uczniów odpowiedziało, że nie chce uczęszczać na żadne zajęcia dodatkowe.

16 uczniów deklaruje, że posiada aktywność sportową, która zajmuje im 30 minut dziennie. 4 uczniów nie posiada takiej aktywności. 3 uczniów zaznaczyło „trudno powiedzieć”.

8 uczniów klas trzecich po szkole podstawowej odpowiedziało, że potrzebuje pomocy pedagoga/psychologa w związku z sytuacją pandemii i nauczaniem zdalnym. 13 osób odpowiedziało, że nie potrzebuje takiej pomocy. 8 uczniów odpowiedziało, że nie wie czy takiej pomocy potrzebuje.

8 uczniów jako optymalną dla siebie formę pomocy psychologiczno-pedagogicznej wybrało rozmowy z nauczycielami o tym, jak łagodnie przejść do rytmu nauki danego przedmiotu. 6 uczniów za taką formę uważa zajęcia dla chętnych po lekcjach. 5 uczniów uważa, że najlepszą formą pomocy PP są indywidualne konsultacje z pedagogiem i psychologiem szkolnym.

4 badanych uczniów zaznaczyło odpowiedź – zajęcia dla całej klasy w trakcie godziny wychowawczej.

13 uczniów klas trzecich po szkole podstawowej w tym roku 2021 nie widziało potrzeby korzystania ze wsparcia psychologa/psychiatry. 4 osoby nie miały możliwości skorzystać z takiej pomocy. 2 osoby korzystały z pomocy psychologa/psychiatry a 5 uczniów korzysta z tej pomocy nadal.

Uczniowie klasy 3a po podstawówce oceniają swoje samopoczucie jako: dostateczne – 1 os.; dobre – 3os.; bardzo dobre – 2os. Uczniowie klasy 3c po szkole podstawowej oceniają swoje samopoczucie na: złe – 2os.; mierne – 2os; dostateczne – 5os.; dobre – 7os.; bardzo dobre – 3os.; wzorowe – 1os. Ze względu na fakt, że w badaniu nie wzięła udziału klasa 3b po szkole podstawowej a także 3d po szkole podstawowej badanie jest mało miarodajne.

REKOMENDACJE (PW).

- Położenie dużego nacisku na integrację wszystkich klas po powrocie do nauczania stacjonarnego, szczególnie w pierwszych miesiącach pobytu uczniów w szkole (zajęcia warsztatowe, wspólne wyjścia, zabawy oparte na współpracy, praca nad budowaniem zespołu klasowego, otwarty gabinet pedagoga i psychologa – inicjatywy integrujące, wsparcie inicjatyw SU, zachęcanie do udziału w kołach zainteresowań i wolontariacie)
- Korzystanie z zasobów biblioteki – gry planszowe łączące trening koncentracji z funkcją zabawy. Dokupienie gier, które służą integracji i budowaniu zespołu, w porozumieniu z Samorządem Uczniowskim.
- Wyposażenie uczniów w wiedzę dotyczącą skutecznych metod i technik uczenia się, sposobów powrotu do rytmu nauki stacjonarnej i zapewnianie o wsparciu nauczycieli przedmiotowych w tym zakresie.
- Organizowanie / zwiększenie ilości wydarzeń związanych ze zdrowiem psychicznym, pozytywnymi emocjami, dobrym samopoczuciem i dobrostanem ujmowanym holistycznie, aktywnością ruchową i sportową, poznawaniem i rozwijaniem zainteresowań, doradztwem zawodowym i innymi tematami ważnymi dla uczniów.
- Informowanie o dostępnym wsparciu w zakresie problemów ze zdrowiem psychicznym i prawidłowym funkcjonowaniem szkolnym: wsparciu

naturalnym (rodzina, znajomi), na terenie szkoły (nauczyciele, pedagog, psycholog) oraz instytucjonalnym i telefonach zaufania (np. 116111).

- Budowanie oferty zajęć i inicjatyw pozalekcyjnych dla chętnych uczniów, zwłaszcza sportowe, językowe, artystyczne, psychologiczne.
- Stworzenie bazy „gości” z rodziców naszej szkoły czyli osób, które mogłyby poprowadzić dla uczniów ciekawe zajęcia i dzielić się swoją wiedzą, doświadczeniem, opowiedzieć o swojej ścieżce edukacyjno – zawodowej.
- Częstsze spotkania klas z pedagogiem / psychologiem / doradcą zawodowym
- Aktywne prowadzenie godzin wychowawczych w klasach.
- Poruszanie tematyki ochrony przed COVID – 19, zwłaszcza na lekcjach biologii, chemii, wychowaniu – fizycznym, godzinie wychowawczej.

VIII . PLAN DZIAŁAŃ WYCHOWAWCZYCH I PROFILAKTYCZNYCH

Podstawowym miejscem oddziaływania i realizacji programu jest klasa. Zespół taki ma za zadanie wspólnie zdobywać wiedzę z zakresu poszczególnych przedmiotów oraz umiejętności niezbędne w życiu człowieka. Tak jak w każdej grupie społecznej, tak również w zespole klasowym mają miejsce różnorakie relacje koleżeńskie, charakteryzujące się dynamizmem, towarzyszącymi im emocjami, wzajemnym oddziaływaniem, wykonywaniem wspólnych zadań, pracą, wysiłkiem intelektualnym, a także obejmujące rekreację i zabawę. Wszystkie te elementy mają charakter wychowawczy i określają środowisko, w którym dokonuje się wychowanie. Wychowawca sprawuje pieczę nad środowiskiem klasowym, a posługując się wiedzą i autorytetem – kieruje całym zespołem, z uwzględnieniem cech indywidualnych każdego z wychowanków.

Cele wychowawcze przekładają się bezpośrednio na zadania wychowawcze. Aby osiągnąć niżej określone cele, należy stosować odpowiednie środki działania, uwzględniając wiele czynników, okoliczności, a także odpowiednią strategię działania. Cele wychowawcze mogą być osiągnięte albo nie. W wypadku braku osiągnięć należy weryfikować zadania wychowawcze i ponownie dostosować do poniższych założeń programowych: tak jednostkowej danego ucznia, jak i zbiorowej sytuacji środowiska uczniowskiego.

1. Sfera fizyczna (bezpieczeństwo, zdrowie, edukacja zdrowotna)

- Uczeń dba o bezpieczeństwo i zdrowie swoje i innych osób w szkole i poza nią.

- Uczeń ma niezbędną wiedzę w obszarze zachowań ryzykownych młodzieży i wie, jak można się przed nimi uchronić oraz gdzie szukać pomocy i wsparcia.
- Uczeń wie, czym jest zdrowy styl życia (m.in. odżywianie, ruch, higiena pracy i nauki).
- Uczeń zna podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.
- Uczeń potrafi konstruktywnie zarządzać swoim czasem w szkole i czasem wolnym.

2. Sfera psychiczna (rozwój poznawczy i emocjonalny)

- Uczeń wie, jak radzić sobie w sytuacjach trudnych.
- Uczeń ukierunkowuje swoje zainteresowania.
- Uczeń wie, jak nawiązywać zdrowe i bliskie więzi z innymi osobami.
- Uczeń wie, jak budować poczucie własnej wartości.
- Uczeń jest świadomy konsekwencji swoich wyborów, decyzji, swojego zachowania.

3. Sfera społeczna (relacje, kultura, kształtowanie postaw)

- Uczeń wyraża swoje poglądy w sposób akceptowany społecznie.
- Uczeń prawidłowo funkcjonuje w rolach społecznych.
- Uczeń zna zasady bezpiecznego poruszania się w środowisku internetowym.
- Uczeń potrafi współdziałać w grupie.
- Uczeń potrafi tworzyć międzynarodowe relacje oparte na wzajemnym szacunku, tolerancji i zaufaniu.

4. Sfera aksjologiczna

- Uczeń zna wartości ważne w życiu, posiada hierarchię tych wartości i nią się kieruje.
- Uczeń przestrzega zasad kulturalnego zachowania się.
- Uczeń zna tradycje, szanuje dobra kultury i symbole narodowe.

Sfera fizyczna					
Cele	Zad. profil. – wychow.	Treści i formy	Odpowiedzialność	Termin realizacji	Oczekiwane efekty
Kształtowanie w uczniach odpowiedzialności za zdrowie, promocja zdrowego trybu życia.	Kształtowanie postawy prozdrowotnej.	w ramach lekcji zgodnie z podstawą programową i z wykorzystaniem TIK	wszyscy nauczyciele wg przydzielonych zadań (programy nauczania, kalendarz imprez i uroczystości szkolnych, plan pracy pedagoga, psychologa i biblioteki szkolnej)	cały rok szkolny wg kalendarium roku szkolnego	Uczeń rozumie rolę, jaką odgrywa aktywność fizyczna.
	Rozwijanie wiedzy uczniów dotyczącej higieny zdrowia fizycznego.	w ramach imprez i wydarzeń szkolnych zgodnie z kalendarzem imprez i uroczystości szkolnych			Uczeń potrafi zorganizować aktywny wypoczynek.
	Popularyzowanie ćwiczeń gimnastycznych (różnych aktywności sportowych) i udziału w lekcjach W-F.	aktywny wypoczynek na terenie szkoły w ramach propagowania kultury fizycznej i sportu			Uczeń potrafi chronić swoje zdrowie i rozumie korzyści płynące z profilaktyki.
	Organizowanie aktywnych przerw śródlekcyjnych.	zdrowy asortyment w sklepiku szkolnym			Uczeń ma świadomość ekologiczną.
	Rozwijanie świadomości ekologicznej.	organizacja wycieczek udział w zawodach sportowych (np. w licealiadzie)			Uczeń potrafi udzielić pierwszej pomocy. Uczeń zna konsekwencje zachowań ryzykownych.
Zapewnienie bezpiecznego i higienicznego funkcjonowania ucznia w szkolne i poza nią (wypoczynku i spędzania wolnego czasu).	Wspieranie w organizowaniu dnia z podziałem na pracę i wypoczynek.	lekcje edukacji dla bezpieczeństwa próbne alarmy	szkolny zespół kryzysowy nauczyciel edb	cały rok szkolny	Uczeń zna i stosuje zasady BHP w szkole i poza nią
	Kształtowanie nawyków prawidłowego zachowania się w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu.	lekcje wychowawcze lekcje W-F	szkolna służba medyczna		Uczeń potrafi zorganizować sobie dzień, uwzględniając

	Zdobywanie umiejętności udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.	zajęcia szkolnej służby medycznej	wszyscy nauczyciele wg przydzielonych zadań		czas na pracę i wypoczynek.
Podnoszenie świadomości związanej ze zjawiskiem przemocy oraz innymi zagrożeniami środowiska młodzieżowego.	Zwiększenie świadomości na temat zjawiska przemocy (fizycznej, psychicznej, seksualnej, materialnej) z uwzględnieniem przemocy w Internecie (np. stalking).				
	Zwiększenie świadomości na temat uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz czynności (współczesne uzależnienia).	materiały edukacyjne dostępne u pedagoga/psychologa oraz w bibliotece			
	Wspieranie rodziców/opiekunów i nauczycieli – dostarczanie najbardziej aktualnej wiedzy (psychoedukacja).	zajęcia psychoprofilaktyczne lekcje wychowawcze spotkania dla rodziców	wychowawcy klas pedagog/psycholog dyrekcja szkoły	cały rok szkolny	Uczeń wie, jak rozpoznać i jak radzić sobie ze zjawiskiem przemocy. Uczeń zna konsekwencje zażywania substancji psychoaktywnych, a także zna współczesne uzależnienia.
	Kształtowanie umiejętności rozpoznawania symptomów zagrożeń i przeciwdziałania im - profilaktyka zachowań ryzykownych w świecie rzeczywistym i wirtualnym.	dyżury w ramach konsultacji dla rodziców			
Sfera psychiczna					

Rozwijanie inteligencji emocjonalnej.	Rozwijanie umiejętności wyrażania emocji i radzenia sobie z emocjami.	zajęcia psychoprofilaktyczne			Uczeń ukierunkowuje swoje zainteresowania.
	Rozwijanie poczucia własnej wartości.	lekcje wychowawcze			Uczeń wie, jak nawiązywać zdrowe i bliskie więzi z innymi osobami.
	Kształtowanie wrażliwości emocjonalnej (empatii).	uczenie przez modelowanie postaw	psycholog pedagog		Uczeń jest świadomy konsekwencji swoich wyborów, decyzji, swojego zachowania.
	Doskonalenie umiejętności tworzenia relacji opartych na wzajemnym szacunku, zrozumieniu, akceptacji, tolerancji, zaangażowaniu.	współpraca ze środowiskiem lokalnym (instytucje, organizacje, uczelnie)	społeczność szkolna	cały rok szkolny	Uczeń jest empatyczny.
Rozwijanie inteligencji poznawczej.	Wzbudzanie motywacji wewnętrznej do nauki.	koła zainteresowań	opiekunowie kół zainteresowań	cały rok szkolny	Uczeń systematycznie uczestniczy w zajęciach lekcyjnych.
	Rozbudzanie zainteresowań, pasji i talentów.	lekcje wychowawcze	wychowawcy i nauczyciele		Uczeń dzieli się swoimi zainteresowaniami.
	Rozwijanie postawy twórczej i ciekawości świata.	spotkania z ciekawymi ludźmi	dyrekcja szkoły		Uczeń wykazuje inicjatywę.
Doskonalenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych	Rozwijanie umiejętności radzenia sobie ze stresem.	lekcje wychowawcze		cały rok szkolny	Uczeń wie, jak radzić sobie w sytuacjach trudnych.
	Rozwijanie umiejętności stosowania różnych form komunikacji (porozumienie bez przemocy, mediacje, negocjacje, inne).	zajęcia psychoedukacyjne materiały edukacyjne dostępne u pedagoga/psychologa	wychowawcy klas pedagog/psycholog		Uczeń zna zasady konstruktywnej komunikacji.
	Rozpowszechnianie wiedzy na temat możliwości uzyskania wsparcia w szkole i poza	współpraca z instytucjami i organizacjami	dyrekcja szkoły		Uczeń wie, gdzie szukać pomocy.

	nią (instytucje, organizacje).				
Sfera społeczna					
Doskonalenie umiejętności tworzenia właściwych relacji między członkami społeczności szkolnej.	Integracja zespołu klasowego.	rajd integracyjny			
	Rozwijanie umiejętności współdziałania w grupie.	wycieczki			Uczeń czuje się dobrze w klasie i szkole.
	Rozwijanie umiejętności komunikacji społecznej.	zajęcia psychoprofilaktyczne	wszyscy nauczyciele wg przydzielonych zadań		Uczeń pracuje w grupie.
	Budowanie dobrego klimatu szkoły (pozytywnej atmosfery w społeczności szkolnej)	wydarzenia i akcje zgodnie z kalendarzem imprez	psycholog	cały rok szkolny	W szkole panuje dobry klimat.
	Współpraca z rodzicami.	zebrania z rodzicami, konsultacje	pedagog		Wysoka frekwencja podczas zebrań z rodzicami.
Rozwijanie umiejętności krytycznego i autonomicznego myślenia. Prezentowanie swojego stanowiska.	Rozwijanie asertywności (umiejętności wyrażania własnego zdania z szacunkiem dla siebie i innych)				Uczeń wyraża swoje zdanie z szacunkiem dla siebie i innych.
	Rozwijanie umiejętności autoprezentacji.	lekcje wychowawcze	wychowawcy		Uczeń potrafi przedstawić swoje stanowisko.
	Krytyczny odbiór mediów i bezpieczne poruszanie się w środowisku Internetu.	lekcje przedmiotowe	opiekun samorządu	cały rok szkolny	Uczeń bezpiecznie porusza się w Internecie, ma świadomość jego zagrożeń i konsekwencji.
	Zachęcanie uczniów do aktywności i samorządności.	debaty działalność SU			Uczeń uczestniczy w działaniach SU.

Kształtowanie właściwych norm i wzorców zachowań społecznych	Rozwijanie umiejętności właściwego zachowania się z uwzględnieniem miejsca i sytuacji.	akcje charytatywne działalność wolontariatu pomoc koleżeńska znajomość Statutu uroczystości szkolne	opiekun wolontariatu nauczyciele dyrekcja szkoły	cały rok szkolny	Uczeń wie, jak się zachować stosownie do sytuacji i miejsca.
	Kształtowanie postawy altruistycznej				Uczniowie chętnie angażują się w pracę wolontariatu.
	Znajomość praw i obowiązków ucznia				Uczniowie organizują pomoc koleżeńską.
	Kształtowanie postawy odpowiedzialności. Rozbudzanie szacunku do pracy własnej i innych – poznawanie i docenianie efektów pracy. Kształtowanie kultury osobistej poprzez zwracanie uwagi na kulturę słowa, strój, sposób bycia, reagowanie na przejawy agresji.				Uczeń zna prawo szkolne. Uczeń czuje się odpowiedzialny za mienie społeczne, prywatne, szkolne. Uczeń czuje się odpowiedzialny za środowisko naturalne.
Sfera aksjologiczna					
Kształtowanie wartości opisujących osobę: godności, rozumności, mądrości, wolności, odpowiedzialności i miłości.	Uczeń poznaje wartości ważne w życiu.	lekcje wg programu nauczania	cała społeczność szkolna	cały rok szkolny	Uczeń zna wartości ważne w życiu.
	Wspieranie ucznia w ustalaniu własnej hierarchii wartości.				Uczeń posiada hierarchię wartości i nią się kieruje.
	Stwarzanie środowiska sprzyjającego życiu w zgodzie z przyjętymi wartościami.				
Kształtowanie wartości uniwersalnych:	Uczeń poznaje wartości uniwersalne.	lekcje wg programu nauczania	cała społeczność szkolna	cały rok szkolny	Uczeń zna wartości uniwersalne i żyje zgodnie z nimi.

prawdy, piękna, dobra.	Stwarzanie środowiska umożliwiającego obcowanie z prawdą, pięknem i dobrem.				
Kształtowanie postaw patriotycznych.	Poznanie przejawów patriotyzmu dawniej i współcześnie.	lekcje historii i WOS udział pocztu sztandarowego w uroczystościach państwowych, regionalnych i szkolnych	nauczyciele opiekun pocztu sztandarowego	cały rok szkolny	Uczeń zna i rozpoznaje postawy patriotyczne.
Pielęgnowanie tradycji i szacunku dla symboli narodowych.	Zwracanie uwagi na wartość dóbr kultury jako ważnego elementu tożsamości narodowej.	udział w uroczystościach szkolnych udział pocztu sztandarowego w lokalnych i państwowych uroczystościach spotkania z „żywą” historią	wszyscy nauczyciele wg przydzielonych zadań opiekun pocztu sztandarowego nauczyciele historii	cały rok szkolny	Uczeń zna i szanuje tradycje, dobra kultury oraz symbole narodowe. Uczeń aktywnie uczestniczy w uroczystościach szkolnych, lokalnych i państwowych.

**Powyższy Program Wychowawczo-profilaktyczny został opracowany przez
Zespół Wychowawczy i Radę Rodziców XII Liceum Ogólnokształcącego.
Uchwalony dnia 28 września 2022r.**

Przewodnicząca Samorządu Uczniowskiego

Przewodniczący Rady Rodziców

Przewodniczący Zespołu Wychowawczego

Dyrektor